

Filmfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motioner från allmänna motionstiden åren 2002, 2003 och 2004.

Utskottet föreslår med anledning av två motionsyrkanden att riksdagen ska tillkänna för regeringen vad utskottet anfört om stöd till utbyggnad av e-bio, dvs. elektronisk visning av film. Publiken i de orter där e-bio förekommer har fått tillgång till filmutbudet på betydligt bättre villkor än vad som hittills varit fallet. Det är högst sannolikt att e-bio har framtiden för sig. De kommande filmpolitiska insatserna bör därför bl.a. inriktas på att ge biopubliken utanför större orter vidgade möjligheter att få tillgång till ett aktuellt filmutbud. Regeringen bör i det sammanhanget överväga och föreslå åtgärder som kan stödja och underlätta en teknikneutral utbyggnad av e-bio i landet.

En rad motionsyrkanden om frågor som rör det kommande filmavtalet och Filmarkivet i Grängesberg avstyrks. Likaledes avstyrks frågor som rör Medierådets roll och ekonomi samt bestämmelserna om filmcensur.

I betänkandet finns tio reservationer och tre särskilda yttranden.

I en bilaga till betänkandet finns en stenografisk utskrift av den offentliga utfrågning på temat *Har svensk film en framtid?* som kulturutskottet anordnade den 12 oktober 2004.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Utskottets överväganden.....	6
1 Offentlig filmutfrågning.....	6
2 Frågor som rör ett nytt filmavtal m.m.....	6
2.1 Mål och visioner för svensk film.....	7
2.2 Filmens ekonomiska och näringspolitiska betydelse.....	8
2.3 Stöd till utbyggnad av e-bio.....	8
2.4 En fond för unga filmare.....	10
2.5 Offentlighetsprincipen och Filminstitutet.....	11
3 Frågor om Filmarkivet i Grängesberg.....	12
3.1 Inriktning och avgränsning av uppdraget för Filmarkivet i Grängesberg och samordning inom området rörliga bilder.....	13
3.2 Resurser till Filmarkivet i Grängesberg.....	14
3.3 Filmarkivets tekniska kompetens.....	14
3.4 Filmarkivets ABM-samverkan.....	15
4 Censurfrågor.....	16
4.1 Kammarrättens samråd med beteendevetenskaplig kompetens.....	18
4.2 Babybio.....	18
4.3 Ändring av sjuårsgränsen.....	19
4.4 Avskaffande av filmcensuren för vuxna.....	19
4.5 Medierådets roll.....	20
Reservationer.....	22
1. Filmens ekonomiska och näringspolitiska betydelse, punkt 2 (m).....	22
2. En fond för unga filmare, punkt 4 (m).....	23
3. Offentlighetsprincipen och Filminstitutet, punkt 5 (m, fp, kd).....	23
4. Inriktning och avgränsning av uppdraget för Filmarkivet i Grängesberg och samordning inom området rörliga bilder, punkt 6 (fp, kd, c).....	24
5. Resurser till Filmarkivet i Grängesberg, punkt 7 (c).....	24
6. Filmarkivets tekniska kompetens, punkt 8 (fp, c).....	25
7. Kammarrättens samråd med beteendevetenskaplig kompetens, punkt 10 (kd).....	26
8. Babybio, punkt 11 (m, fp).....	26
9. Avskaffande av filmcensuren för vuxna, punkt 13 (m, fp).....	27
10. Medierådets roll, punkt 14 (kd, c).....	27
Särskilda yttranden.....	29
1. Inriktning och avgränsning av uppdraget för Filmarkivet i Grängesberg och samordning inom området rörliga bilder, punkt 6 (v).....	29
2. Filmarkivets tekniska kompetens, punkt 8 (v).....	29
3. Filmarkivets ABM-samverkan, punkt 9 (v, c).....	29
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	31
Motion från allmänna motionstiden hösten 2002.....	31
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	31
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	32
<i>Bilaga 2</i>	

Har svensk film en framtid?..... 34

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Frågor som rör ett filmavtal m.m.

1. Mål och visioner för svensk film

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr361 yrkande 16.

2. Filmens ekonomiska och näringspolitiska betydelse

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr233 yrkande 16.

Reservation 1 (m)

3. Stöd till utbyggnad av e-bio

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om stöd till utbyggnad av e-bio. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr299 och bifaller delvis motion 2003/04:Kr272.

4. En fond för unga filmare

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr214.

Reservation 2 (m)

5. Offentlighetsprincipen och Filminstitutet

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr361 yrkande 17.

Reservation 3 (m, fp, kd)

Frågor om Filmarkivet i Grängesberg

6. Inriktning och avgränsning av uppdraget för Filmarkivet i Grängesberg och samordning inom området rörliga bilder

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr390 yrkande 14 och 2004/05:Kr361 yrkande 18.

Reservation 4 (fp, kd, c)

7. Resurser till Filmarkivet i Grängesberg

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr373 och 2004/05:Kr407.

Reservation 5 (c)

8. Filmarkivets tekniska kompetens

Riksdagen avslår motion 2003/04:Kr326 yrkande 37.

Reservation 6 (fp, c)

9. Filmarkivets ABM-samverkan

Riksdagen avslår motion 2003/04:Kr326 yrkande 38.

*Censurfrågor***10. Kammarrättens samråd med beteendevetenskaplig kompetens**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr367 yrkande 3, 2003/04:Ub517 yrkande 3 och 2004/05:Ub443 yrkande 3.

Reservation 7 (kd)

11. Babybio

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Kr219 och 2003/04:Kr220.

Reservation 8 (m, fp)

12. Ändring av sjuårsgränsen

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr388.

13. Avskaffande av filmcensuren för vuxna

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr219, 2004/05:Kr233 yrkande 18 och 2004/05:A355 yrkande 19 i denna del.

Reservation 9 (m, fp)

14. Medierådets roll

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ub517 yrkande 4, 2004/05:Ub443 yrkande 4 och 2004/05:A355 yrkande 19 i denna del.

Reservation 10 (kd, c)

Stockholm den 10 februari 2005

På kulturutskottets vägnar

Lennart Kollmats

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Kollmats (fp), Annika Nilsson (s), Lars Wegendal (s), Kent Olsson (m), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Gunilla Tjernberg (kd), Peter Pedersen (v), Nikos Papadopoulos (s), Lena Adelson Liljeroth (m), Matilda Ernkrans (s), Göran Persson i Simrishamn (s), Anna Lindgren (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Rossana Dinamarca (v), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Utskottets överväganden

1 Offentlig filmutfrågning

På temat *Har svensk film en framtid?* anordnade kulturutskottet den 12 oktober 2004 en offentlig utfrågning om filmen och filmpolitiken.

Mot bakgrund av den tekniska utveckling som förändrat förutsättningarna för filmproduktionen och filmdistributionen och som också i hög grad påverkar det filmkulturella arvet hoppades utskottet att genom utfrågningen kunna orientera sig om de utmaningar som kan väntas på filmområdet. Avsikten var således inte att diskutera filmpolitiken i ett kortare perspektiv i form av ett eventuellt nytt filmavtal. En utskrift av hela utfrågningen finns i bilaga 2 i detta betänkande.

2 Frågor som rör ett nytt filmavtal m.m.

Bakgrund

Sedan 1963 har en särskild avtalsmodell funnits på filmpolitikens område, vilken inneburit att staten träffat avtal med olika parter om filmproduktion m.m. Avtalskretsen har under åren både utökats och minskats. Likaså har förändringar gjorts då det gäller stödändamålen. Det avtal som för närvarande gäller träffades under våren 1999 mellan företrädare för staten, filmbranschen och TV-företagen Sveriges Television AB (SVT) och TV 4 AB (TV 4) och avsåg tiden den 1 januari 2000 t.o.m. den 31 december 2004. I juni 2004 beslutade parterna att förlänga avtalet t.o.m. den 31 december 2005.

Staten, filmbranschen, SVT och TV 4 finansierar insatserna på filmområdet. Den s.k. biografavgiften innebär att biograferna bidrar med 10 % av bruttobiljettintäkterna vid föreställningar.

De medel som parterna överenskommit att bidra med används för att finansiera Stiftelsen Svenska Filminstitutets verksamhet. För 2003 erhöll Filminstitutet drygt 400 miljoner kronor, varav staten svarade för 226 miljoner kronor. Vidare uppgick biografavgifterna till 128 miljoner kronor. SVT bidrog med 41 miljoner kronor och TV 4 med 7 miljoner kronor. I avtalet regleras en rad stödändamål, vilka indelas i tre kategorier, nämligen

- produktionsstöd till svensk film,
- stöd till distribution och visning av film i hela landet och
- stöd till filmkulturell verksamhet.

Under sommaren 2004 tillsatte Kulturdepartementet en arbetsgrupp med filmavtalets parter, dvs. förutom staten Sveriges Biografägareförbund, SVT, TV 4, Riksföreningen Våra Gårdar, Folkets Hus och Parker, Föreningen Sveriges Filmproducenter, Sveriges Filmhyrareförening och Svenska

Filmdistributörers Förening. Arbetsgruppens uppgift var att pröva förutsättningarna för ett nytt filmavtal. I oktober 2004 enades parterna i gruppen samt dessutom de tre TV-företagen Modern Times Group MTG AB, C More Entertainment AB (Canal +) och Kanal 5 AB om att avge en avsiktsförklaring om den filmpolitik som ska gälla från och med 2006.

I avsiktsförklaringen förbinder sig samtliga här nämnda parter att fortsätta det påbörjade arbetet med syfte att träffa ett nytt filmavtal för tiden den 1 januari 2006–den 31 december 2010. Parterna är överens om att ett nytt filmavtal ska begränsas till produktionsstöd till svensk film och vissa stöd till distribution och visning av film i hela landet. Ansvaret för andra filmpolitiska stöd ska övertas av staten och regleras utanför avtalets ram.

2.1 Mål och visioner för svensk film

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande om mål och visioner för svensk film.

Motionen

Motionärerna bakom motion Kr361 (kd) anför att Filminstitutets verksamhet är reglerad i filmavtalet, vilket innehåller en mängd detaljregler av olika slag men saknar mål och visioner för svensk film. I motionen föreslås därför att ett eventuellt nytt filmavtal ska vara mindre detaljreglerat och mer målinriktat (yrkande 16).

Utskottets ställningstagande

Filmpolitiken omfattas av de av riksdagen godkända kulturpolitiska målen. Vidare har regeringen i regleringsbrevet för Filminstitutet beslutat om vissa mål med återrapporteringskrav. Det gäller t.ex. olika stöd till regional verksamhet och stöd till film i skolan.

Vidare bör nämnas att de parter som står bakom avsiktsförklaringen har enats om följande gemensamma mål med ett nytt filmavtal. Målet ska vara

- att stödja och stimulera förnyelse och utveckling av svensk filmproduktion samt distribution och visning av film i hela landet,
- att verka för att svensk filmproduktion ska utgöra en dynamisk tillväxtbransch,
- att förbättra kvinnliga filmskapares villkor,
- att svensk film ska spegla hela landet,
- att svensk film ska nå en större publik i alla visningsformer/fönster, både i Sverige och internationellt,
- att antalet biobesök i Sverige ska öka.

Utskottet kan således konstatera att en diskussion förs mellan parterna om målen med ett filmavtal. Utskottet förutsätter att diskussionerna kommer att återspegla sig i ett nytt filmavtal som tas upp i den filmproposition som väntas inom kort. Något uttalande från riksdagen i frågan är inte påkallat. Motion Kr361 (kd) yrkande 16 avstyrks.

2.2 Filmens ekonomiska och näringspolitiska betydelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsförslag om filmens ekonomiska och näringspolitiska betydelse.

Jämför reservation 1 (m).

Motionen

I motion Kr233 (m) föreslås att riksdagen ska göra ett tillkännagivande för regeringen om filmens ekonomiska och näringspolitiska betydelse. Motionärerna framhåller bl.a. att visningsmöjligheterna och produktionsformerna förändrats och att den digitala tekniken påverkat filmens utveckling och gett möjligheter för professionell film, amatörfilm, medieutbildningsanstalter och televisionen att samverka. Genom regionaliseringen får filmen en större ekonomisk betydelse i respektive landsända. Filmproduktionen har på många håll blivit en inte oväsentlig näringslivsfaktor (yrkande 16).

Utskottets ställningstagande

Otvivelaktigt har filmen både ekonomisk och näringspolitisk betydelse i flera delar av landet. Utskottet förutsätter att även regeringen är medveten om denna betydelse och anser därför inte att det är motiverat med något tillkännagivande av föreslagen innebörd. Riksdagen bör avslå motion Kr233 (m) yrkande 16.

2.3 Stöd till utbyggnad av e-bio

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om åtgärder som främjar utbyggnaden av e-bio i landet.

Bakgrund

Med begreppet e-bio avser utskottet all form av elektronisk visning på duk.

Vid den offentliga utfrågning om filmens framtid som kulturutskottet anordnade hösten 2004 hade en av programpunkterna rubriken *Vad innebär den tekniska utvecklingen för distributionen? Behövs biografier?* Utskriften från utfrågningen finns i bilaga 2 i detta betänkande.

I bilagan beskriver en företrädare från Folkets Hus och Parker (FHP) det e-bio-projekt som FHP bedriver på tio mindre orter. Av informationen framgår bl.a.

- att den nya tekniken gör det möjligt för även mindre orter att visa aktuella filmer,
- att intäkter och besök ökat på försöksbiograferna med 25 - 30 %,
- att distributionen förbilligats och förenklats,
- att den digitala bildkvaliteten är högre än den analoga,
- att e-biograferna kan användas som mötesplatser även för ”alternativt innehåll”, t.ex. satellitsända konserter, fotbollsmatcher i högupplöst format, undervisning m.m.,
- att de tekniska investeringarna i biograferna är dyra och
- att Sverige ligger långt framme internationellt sett när det gäller e-bio.

Av utfrågningen framgår även att filmbolagen i Hollywood ännu inte beslutat vilken teknisk standard som de kommer att välja samt att Sveriges största biografkedja, SF-bio, avvaktar Hollywoods beslut innan man satsar på e-bio.

Filminstitutet har i december 2004 överlämnat en rapport till regeringen med ett underlag till en ny filmpolitik. I rapporten sägs bl.a. att den digitala biografutvecklingen är under frammarsch. Övergången innebär en strukturomvandling som kan ge väsentligt lägre driftskostnader, större spridning och högre lönsamhet för alla led i filmbranschen, från producent och distributör till biografägare. Dessutom kan publiken få tillgång till ett mer aktuellt och varierat filmutbud, innefattande både stora spelfilmer och lokala dokumentärer. Lyckas man med detta kommer det enligt Filminstitutet att ha en gynnsam effekt på antalet biografbesökare framöver. Dagens utmaning ligger enligt Filminstitutet i att få ner investeringskostnaderna, upprätta teknik- och säkerhetsstandarder samt hitta modeller för hur den nya tekniken bäst kan tillämpas. Sverige har internationellt sett kommit att ligga i framkant av e-bioutvecklingen bl.a. genom FHP:s projekt Digitala Hus. Ett teknikskifte för med sig stora investeringskostnader. De biografer som kommer att ha störst nytta av teknikskiftet bedöms inte ha ekonomisk styrka att klara det utan samhälleligt stöd.

Motionerna

I två motioner behandlas frågan om stöd till utbyggnad av e-bio.

I motion Kr299 (v) sägs att med vanlig filmteknik är det antalet framställda kopior som styr hur många biografer som kan premiärvisa en film. Publikunderlaget gör att de större städernas biografer prioriteras. Det innebär att filmintresserade utanför de större städerna har att välja mellan en resa till någon större stad eller att vänta på att filmen eventuellt visas hemmavid. E-bio är ett sätt att förbättra utbudet och tillgängligheten av film i hela landet. Motionärerna bakom motionen yrkar att regeringen – inom ramen för en sammanhållen filmpolitik och i syfte att tillgängliggöra filmen för fler människor – ska föreslå åtgärder för att stödja och underlätta utbyggnaden av e-bio i landet.

I motion 2003/04:Kr272 (s) nämns att Folkets Hus och Parker (FHP) startat projektet Digitala Hus på ett antal platser i landet. Projektet är ett led i FHP:s satsning på att förnya och utveckla biografer. Digitala Hus är Europas första digitala biografkedja. Yrkandet syftar till att fler digitala hus ska kunna etableras i hela landet.

Utskottets ställningstagande

Från kulturpolitisk utgångspunkt är det angeläget att Sverige även på filmens område eftersträvar att vidmakthålla de kulturpolitiska målen, däribland jämlikhetsmålet om delaktighet. I det sammanhanget är e-bion en intressant företeelse i biografvärlden.

De försök som gjorts inom FHP-projektet på tio mindre orter visar att investeringarna i teknik är förhållandevis dyra, medan kostnaderna för framställning och distribution av digitala filmkopior i gengäld är förhållandevis låga. Inom ramen för projektet har filmer kunnat visas vid tidpunkter då de alltså har hög aktualitet. Filmpubliken på de aktuella orterna har därmed fått tillgång till filmutbudet på betydligt bättre villkor än vad som hittills varit fallet för boende utanför storstäderna.

Enligt utskottets uppfattning är det högst sannolikt att e-bio har framtiden för sig, även om det i dag inte går att med säkerhet avgöra vilken digital teknisk standard som kommer att bli förhärskande framöver i biosalongerna i Sverige. Likväl är det utskottets uppfattning att staten bör vidta åtgärder för att uppmuntra utbyggnaden av e-bio. Kommande filmpolitiska insatser bör därför bl.a. inriktas på att ge biopubliken även utanför större orter vidgade möjligheter att få tillgång till ett aktuellt filmutbud. Regeringen bör i det sammanhanget överväga och föreslå åtgärder som kan stödja och underlätta en teknikneutral utbyggnad av e-bio i landet.

Riksdagen bör därför med bifall till motion Kr299 (v) och med delvis bifall till motion 2003/04:Kr272 (s) som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet här anfört.

2.4 En fond för unga filmare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsförslag om en fond för unga filmare.

Jämför reservation 2 (m).

Motionen

I motion Kr214 (m) föreslås att en fristående fond ska inrättas för unga oetablerade filmare. Fonden ska – enligt förslaget – finansieras genom de särskilda avgifter som radio- och TV-företagen kan påföras om de bryter mot vissa bestämmelser i radio- och TV-lagen. Den summa som företagen årligen betalar uppgår till mellan 3 och 5 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med motionären att det är angeläget att unga och oetablerade filmare ges möjlighet att pröva sina ideer och talanger. Av avsiktsförklaringen om ett nytt filmavtal framgår att parterna är överens om att inom ramen för filmavtalets produktionsstöd prioritera bl.a. utvecklingsstöd med inriktning på manusutveckling och unga filmskapare. Utskottet förutsätter därmed att någon form av stöd för unga filmare kommer att inrättas. Motion Kr214 (m) avstyrks och bör således inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida,.

2.5 Offentlighetsprincipen och Filminstitutet

Utskottets förslag i korthet

Eftersom frågan redan är föremål för regeringens prövning bör riksdagen avslå ett motionsförslag om att offentlighetsprincipen ska göras tillämplig på Filminstitutets verksamhet.

Jämför reservation 3 (m, fp, kd).

Motionen

I motion Kr361 (kd) föreslås att offentlighetsprincipen ska gälla för de delar av Filminstitutets verksamhet som rör statliga medel (yrkande 17).

Utskottets ställningstagande

Frågan om rätten att ta del av allmänna handlingar i statliga bolag och hos andra privaträttsliga subjekt har nyligen behandlats av Offentlighets- och sekretesskommittén i betänkandet *Insyn och sekretess* (SOU 2004:75). I betänkandet föreslås att rätten att ta del av allmänna handlingar ska gälla även handlingar hos aktiebolag, ekonomiska föreningar, handelsbolag och stiftelser, där staten har ett rättsligt bestämmande inflytande. Härmed menas bl.a. att staten, ensam eller tillsammans med kommuner och landsting, har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i styrelsen för ett aktiebolag, en ekonomisk förening eller en stiftelse. Betänkandet har remitterats.

Enligt Filminstitutets stiftelseförordnande utser regeringen styrelseledamöterna i stiftelsen och bestämmer vem som ska vara ordförande.

I ett skriftligt svar på frågor från dels Lennart Kollmats (fp), dels Kent Olsson (m) hänvisade utbildnings- och kulturministern i början av december 2004 till ovan nämnda betänkande från Offentlighets- och sekretesskommittén. Dessutom tillfogade statsrådet följande.

Redan inom den gällande lagstiftningen finns det dock inget som hindrar aktiebolag, föreningar och stiftelser att lämna ut handlingar till allmänheten. Jag är övertygad om att de själva skulle vinna mycket i anseende och förståelse hos den breda allmänheten om de valde ett öppnare förhållningssätt. För mig är det en självklar princip att största möjliga öppenhet ska gälla för offentligt finansierad verksamhet. Jag avser därför att ta upp frågan i de löpande dialoger som Kulturdepartementet har med berörda kulturinstitutioner. Jag avser också pröva om det finns ytterligare möjlighet att öka dessa institutioners öppenhet.

Utskottet konstaterar att den i motionen aktualiserade frågan om offentlighetsprincipen för närvarande prövas i Regeringskansliet och anser att det inte finns anledning att föregripa regeringens ställningstagande i frågan. Motion Kr361 (kd) yrkande 17 bör avslås av riksdagen.

3 Frågor om Filmarkivet i Grängesberg

Bakgrund

År 2002 etablerades Filmarkivet i Grängesberg. Avsikten från regeringens sida var att verksamheten skulle byggas ut etappvis (jfr prop. 2001/02:1 utgiftsområde 17 s. 67). Arkivets uppdrag skulle vara att samla in, dokumentera, bevara och göra den ej biografvisade, dokumentära filmen tillgänglig i Sverige, dvs. den s.k. icke fiktiva filmen. Därmed avses dokumentärfilm av olika art och karaktär, lokala hembygdfilmer, industrifilmer, folkrörelsefilmer, kortfilmer och undervisningsfilmer. Eftersom ett samlat ansvar sänkades på detta område riskerade filmerna och därmed en viktig del av vårt kulturarv att förstöras.

Filminstitutet är huvudman för verksamheten, som för 2005 erhåller knappt 5 miljoner kronor över statsbudgeten (anslaget 28:36 Filmstöd). Finansieringen ligger utanför de stödändamål som finns i 2000 års filmavtal.

Målet för Filmarkivet anges i regleringsbrevet till Filminstitutet på följande sätt.

Målet är att i dialog med forskarsamhället och kulturlivet samt efter samråd med Statens ljud- och bildarkiv samla in, vårda, bevara och tillgängliggöra icke fiktiv film som upptagits på filmbas men inte är avsedd för biografvisning.

I utredningen Bevara ljud och rörlig bild (SOU 2004:53) har den s.k. SLBA-utredningen gjort en översyn av verksamheten vid Statens ljud- och bildarkiv (SLBA). I betänkandet beskrivs verksamheten hos olika aktörer inom ljud- och bildområdet, bl.a. SLBA, Sveriges Television (SVT) och Filmarkivet i Grängesberg. Förslag lämnas som rör verksamheten vid SLBA.

I betänkandet redovisas även att SLBA i samarbete med Filminstitutet och SVT tagit initiativ till att utarbeta ett underlag för en svensk nationell bevarandeplan för rörliga bilder. I underlaget ska bl.a. den nuvarande gränsdragningen och samordningen mellan institutionerna beskrivas. Vidare ska samarbetet avse hur rörliga bilder behandlas samt volymläkningar och kostnadsberäkningar för nödvändiga bevarandeinsatser. Utkastet till bevarandeplan visar att den absolut största delen av beståndet av rörliga bilder i Sverige finns hos SVT, Filminstitutet och SLBA. Dessa tre arkiv har olika system för registrering och katalogisering av sina respektive samlingar. De har också olika förutsättningar och praxis för att tillhandahålla samlingarna (bet. s. 78).

Arbetet med den nationella bevarandeplanen har legat nere under den tid då SLBA-utredningen pågått. Avsikten är att arbetet nu ska påbörjas på nytt.

3.1 Inriktning och avgränsning av uppdraget för Filmarkivet i Grängesberg och samordning inom området rörliga bilder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner med förslag om inriktning och avgränsning av verksamheten vid Filmarkivet i Grängesberg och samordning inom området rörliga bilder.

Jämför reservation 4 (fp, kd, c).

Motionerna

I motion 2003/04:Kr390 (kd) erinras om att filmer bevaras vid flera olika institutioner och i privat ägo. Det är menar motionärerna angeläget att verksamheten vid Filmarkivet i Grängesberg får en tydlig inriktning och avgränsning och att en samordning kommer till stånd mellan de myndigheter och organisationer som bevarar rörliga bilder (yrkande 14). Ett liknande förslag framförs i motion Kr361 (kd) (yrkande 18).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Filminstitutet genom regleringsbrevet för 2005 har fått i uppdrag att redovisa en i samarbete med forskarsamhället fastställd prioriteringsordning för insamling, vård, bevarande och tillgängliggörande av filmer. Uppdraget ska redovisas i slutet av maj 2005. Vidare förutsätter utskottet att regeringen i den kommande filmpolitiska propositionen redovisar sina planer för hur Filmarkivet i Grängesberg ska vidareutvecklas. I det sammanhanget är det naturligt att regeringen även beaktar frågor som rör

verksamhetens inriktning och i vad mån uppdraget bör förtydligas eller avgränsas samt förutsättningarna för att samarbeta med andra parter som är verksamma inom liknande insamlingsområden.

Med hänvisning till vad utskottet ovan anfört avstyrks motionerna 2003/04:Kr390 (kd) yrkande 14 och Kr361 (kd) yrkande 18.

3.2 Resurser till Filmarkivet i Grängesberg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslag om att Filmarkivet i Grängesberg ska tillföras erforderliga resurser.

Jämför reservation 5 (c).

Motionerna

Förslagen i motionerna Kr373 (c) och Kr407 (s) syftar till att Filmarkivet i Grängesberg ska utvecklas och erhålla erforderliga resurser.

Utskottets ställningstagande

Frågan om vilka ekonomiska resurser som ställs till Filmarkivets förhållande har ett nära samband med verksamhetens dimensionering. De behov av resursförstärkning som kan finnas vid Filmarkivet får givetvis på sedvanligt sätt ställas mot andra angelägna behov och prövas i samband med kommande budgetarbete. Motionerna Kr373 (c) och Kr407 (s) avstyrks därmed.

3.3 Filmarkivets tekniska kompetens

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår ett motionsyrkande om förstärkt teknisk kompetens vid Filmarkivet i Grängesberg.

Jämför reservation 6 (fp, c).

Motionen

I motion 2003/04:Kr326 (c) föreslås att Filmarkivet ska få ansvar för att den tekniska och den laboratorietekniska kompetensen byggs upp och hålls vid liv. Det råder enligt motionärerna brist på tekniskt kunnande. Vid teknikskiften är det extra viktigt att knyta till sig teknisk kompetens (yrkande 37).

Utskottets ställningstagande

Den i motionen aktualiserade frågan om Filmarkivets tekniska kompetens är av den arten att den torde komma att tas upp i den kommande filmpolitiska propositionen. Filmarkivet samlar in 8-millimeters- och 16-millimetersfilm. Utskottet har inhämtat att Filmarkivet har tillräcklig kompetens för att bevara 16-millimetersfilm. Däremot saknas i landet motsvarande kompetens för 8-millimetersfilm, som därför tills vidare får restaureras utomlands. Utskottet förutsätter att detta problem beaktas av regeringen i den kommande filmpolitiska propositionen. Därmed avstyrker utskottet motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 37.

3.4 Filmarkivets ABM-samverkan

Utskottets förslag i korthet

Ett motionsyrkande om Filmarkivets ABM-samverkan bör i avvaktan på den kommande arkivpropositionen avslås av riksdagen.

Motionen

I motion 2003/04:Kr326 (c) föreslås att regeringen ska lämna förslag till riksdagen på hur Filmarkivet i Grängesberg gemensamt med andra arkiv ska kunna samverka även med bibliotek och museer, s.k. ABM-samverkan (yrkande 38).

Utskottets ställningstagande

På förslag av kulturutskottet gjorde riksdagen våren 2001 ett tillkännagivande om utökad samverkan mellan de statligt stödda arkiv-, biblioteks- och museiinstitutionerna (ABM). Tillkännagivandet innebar att regeringen borde kartlägga dittills vidtagna samverkansåtgärder och utvärdera gjorda insatser och vunna erfarenheter inom området. Den begärda översynen borde resultera i förslag till några konkreta samverkansprojekt som skulle kunna föra den påbörjade utvecklingen vidare.¹

På uppdrag av regeringen har Kungl. biblioteket, Riksarkivet, Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet utarbetat en lägesrapport som överlämnades till regeringen våren 2002. I rapporten föreslogs uppbyggnad av ett nationellt ramverk med gällande riktlinjer, rekommendationer och standarder inom ABM-området samt nationella planer för digitalisering, insamling och långsiktigt bevarande av digitalt material. Vidare föreslogs en successiv uppbyggnad av en samordnande ABM-funktion med vissa specifika uppgifter. Slutligen framfördes förslag om en handlingsinriktad utredning som tar fasta på det fortsatta arbetets ambitionsnivå, finansiering och organisation.

¹ Bet. 2000/01:KrU5 s. 31, rskr. 2000/01:176.

Kulturrådet, Kungl. biblioteket, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och de centrala museerna har därefter på eget initiativ påbörjat ett samarbete genom att inrätta ett ABM-centrum. Stöd till digitalisering på nationell nivå är en av centrets viktigaste angelägenheter. Enligt utskottets uppfattning får det ankomma på här nämnda myndigheter och Filminstitutet att avgöra om det är lämpligt att låta samarbetet innefatta även verksamheten vid Filmarkivet i Grängesberg.

Utskottet har inhämtat att regeringen i den proposition om arkiv som väntas bli överlämnad till riksdagen under våren avser att bl.a. behandla ABM-samverkan. Regeringens beredning av frågan bör inte föregripas.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 38 bör avslås av riksdagen.

4 Censurfrågor

Vissa bestämmelser om filmcensur

I enlighet med bestämmelserna i lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram ska framställningen i en film eller ett videogram vara granskad och godkänd av Statens biografbyrå, innan den får visas vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning (1 §). Enligt 5 § får framställningen i en film eller ett videogram inte godkännas för visning för barn under sju år, under elva år eller under femton år, om den kan vålla barn i den aktuella åldersgruppen psykisk skada.

Bestämmelse om s.k. vuxenmedverkan finns i 6 §, av vilken det framgår att barn som inte fyllt sju år och som är i sällskap med en person som fyllt arton år får medges tillträde till visning av en framställning som är tillåten för barn från sju år. Barn som fyllt sju år men inte elva år och som är i sällskap med en person som fyllt arton år får medges tillträde till visning av en framställning som är tillåten för barn från elva år.

Biografbyråns beslut i frågor om granskning av film och videogram får överklagas hos kammarrätten (21 §). När kammarrätten prövar Biografbyråns beslut ska rätten bestå av tre lagfarna ledamöter samt två särskilda ledamöter. Av de särskilda ledamöterna ska en ha särskilda kunskaper om film och en i beteendevetenskap. Även om en av de särskilda ledamöterna är frånvarande, får målet avgöras om tre av kammarrättens ledamöter är ense om det slutliga avgörandet (22 §).

Våldsskildringsrådets syn på kammarrättens roll

Våldsskildringsrådet (numera benämnt Medierådet) har i rapporten *Erfarenheter av regeln om vuxenmedverkan på biograf* behandlat bestämmelsen om vuxenmedverkan (Våldsskildringsrådet 2002:27). I rapporten som överlämnats till regeringen konstaterar rådet att bestämmelsen fungerar bra och att den uppskattas av en majoritet av de berörda (s. 80).

Rådet tar i rapporten också upp kammarrättens roll när det gäller åldersgränser på biograf och anför följande (s. 78).

Innan kammarrätten ersatte regeringen som överinstans 1991 rörde i princip samtliga överklagningsärenden klipp i eller förbud av film för vuxna. I dag gäller samtliga överklaganden åldersgränser under 15 år. Samtidigt som även detta innebär en inskränkning av yttrandefriheten utgör det också samhällets yttersta beslut om skydd av barn från skadlig mediepåverkan. Det kan därför finnas skäl att diskutera lämpligheten i att en juridisk instans som kammarrätten är överinstans. Här framträder balansen mellan juridisk expertis, barnexpertis och filmexpertis som en tänkbar utgångspunkt för en diskussion.

Om man går tillbaka till Våldsskildringsutredningens slutbetänkande, (SOU 1989:22), finns redan där resonemang angående valet mellan kammarrätten och en särskild besvärdsnämnd som överinstans. Utredningen menar att det i censurärenden inte är en strikt juridisk rättstillämpning som är det centrala utan att det är effekten av en framställning som ska bedömas. Man menar därför att behovet av juridisk kompetens är mindre än behovet av annan sakkunskap. Med den förändring av överklagningsärendena som skett, kan det finnas skäl att åter beakta dessa resonemang.

Medierådets (tidigare Våldsskildringsrådet) uppdrag

Medierådets formella namn är Rådet mot skadliga våldsskildringar. Det inrättades som en kommitté 1990 under dåvarande Utbildningsdepartementet. Fram till oktober 2004 benämndes det Våldsskildringsrådet men kallas numera Medierådet.

Rådets uppdrag framgår av följande sammanfattning i tilläggsdirektiv 2003:75.

Rådet mot skadliga våldsskildringar (Våldsskildringsrådet) skall inrikta sin verksamhet på barns och ungas mediesituation. Syftet skall vara att minska riskerna för skadlig mediepåverkan på barn och unga.

Uppdraget omfattar såväl traditionella som nya elektroniska rörliga bildmedier, exempelvis film, TV, video, dvd, datorspel, TV-spel och Internet.

Rådet skall ägna våldsskildringar och pornografi särskild uppmärksamhet. Det skall ha ett tydligt genusperspektiv på sitt arbete.

Rådet skall arbeta utåtriktat och resultatinkänt. Det skall vara pådrivande i exempelvis kontakterna med mediebranscherna samt söka samarbete med andra aktörer. Rådet skall aktivt involvera barn och unga i arbetet. Uppgiften att vara ett samarbetsorgan för ett antal myndigheter upphör.

I årliga rapporter skall rådet redovisa resultatet av sitt arbete samt strategier för det fortsatta arbetet.

4.1 Kammarrättens samråd med beteendevetenskaplig kompetens

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen ska avslå motionsyrkanden med krav på samråd med beteendevetenskaplig kompetens i ärenden som rör överklaganden om åldersgränser för film.

Jämför reservation 7 (kd).

Motionerna

I motion Ub443 (kd) erinrar motionärerna om att det förekommit att kammarrätten i ärenden om åldersgränser för film fattat beslut utan att samråda med beteendevetenskaplig kompetens. Detta är enligt motionärerna inte acceptabelt, eftersom denna kompetens är avgörande för att bedöma vad som kan vålla psykisk skada för ett barn. Yrkandet syftar till en ändring i detta hänseende av lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram (yrkande 3). Samma förslag finns i motionerna 2002/03:Kr367 (kd) yrkande 3 och 2003/04:Ub517 (kd) yrkande 3.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inhämtat att det inom Justitiedepartementet pågår en översyn av processen i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Bland annat övervägs nedflyttning av ytterligare typer av mål till länsrätt. Enligt utskottets uppfattning är det inte meningsfullt att pröva den av motionärerna framlagda lösningen innan översynen har slutförts. Något initiativ från riksdagens sida i denna fråga är enligt utskottets uppfattning inte påkallat. Motionerna 2002/03:Kr367 (kd) yrkande 3, 2003/04:Ub517 (kd) yrkande 3 och Ub443 (kd) yrkande 3 avstyrks därmed.

4.2 Babybio

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå två motioner med förslag om att ge föräldrar rätt att ta med bebisar på barnförbudna filmer.

Jämför reservation 8 (m, fp).

Motionerna

I två motioner behandlas s.k. *babybio*, som riktar sig till föräldralediga mammor och pappor som har med sig sina små barn på bio.

Förslaget i motion 2003/04:Kr219 (m) syftar till att lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram ska ändras så att det blir tillåtet för föräldrar att ta med bebisar på barnförbudna filmer. Likande förslag framförs i motion 2003/04:Kr220 (s).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att lagbestämmelserna om åldersgränser och vuxenmedverkan innebär att vuxna med små barn kan se barn tillåtna filmer samt filmer med sjuårsgräns. Det utbud av filmer som kan visas på babybio torde – trots den inskränkning som åldersgränserna innebär – vara relativt omfattande. Utskottet är inte berett att föreslå någon ändring av de aktuella bestämmelserna i censurlagstiftningen. Motionerna 2003/04:Kr219 (m) och 2003/04:Kr220 (s) avstyrks.

4.3 Ändring av sjuårsgränsen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att riksdagen ska avslå en motion med förslag om att sjuårsgränsen ska sänkas till sex år.

Motionen

I motion Kr388 (c) föreslås att den lägsta gränsen för att få se barn tillåten film ska ändras från sju till sex år. Enligt motionären som hänvisar till ledsagarregeln kan nämligen sjuårsgränsen vara ett problem när skolklasser ser film. Lärarna har då ett ansvar för vilka filmer som kan ses av barnen utan att de tar skada. Alla i skolans första klass har inte fyllt sju år. För att barn tillåten film ska kunna användas utan hinder i skolundervisningen bör lagstiftningen ändras.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats i det föregående medger bestämmelsen om vuxenmedverkan i 6 § lagen (1990:886) om granskning och kontroll av videogram att barn som ännu inte fyllt sju år får se en film med sjuårsgräns i sällskap med en person som fyllt 18 år. Skolbarn som är sex år får visserligen inte följa med sina sjuåriga kamrater och person som fyllt 18 år, t.ex. en lärare, på bio där film visas som har elvaårsgräns. Denna olägenhet torde enligt utskottets bedömning vara obetydlig. Utskottet är därför inte berett att föreslå någon ändring av sjuårsgränsen.

Motion Kr388 (c) om ändring av sjuårsgränsen avstyrks.

4.4 Avskaffande av filmcensuren för vuxna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet, som inte är berett att avskaffa filmcensuren för vuxna, föreslår att riksdagen avslår tre motioner med sådant krav.

Jämför reservation 9 (m, fp).

Motionerna

I motion Kr233 (m) yrkande 18 föreslås att filmcensuren för vuxna ska avskaffas.

Även motionärerna bakom motion A355 (fp) tar avstånd från filmcensur för vuxna. De anser att en 18-årsgräns ska införas för att motverka att de allra grövsta filmerna visas för barn och ungdomar (yrkande 19 i denna del).

Slutligen föreslås i motion Kr219 (m) att en utredning ska tillsättas om Biografbyråns och filmcensurens framtid.

Utskottets ställningstagande

Utskottet erinrar om att regeringen i budgetpropositionen för 2005 anförde följande om förslag att avskaffa vuxencensur (prop. 2004/05:1 utg.omr. 17, s. 104).

I maj 1993 lämnade Våldsskildringsrådet delbetänkandet En gräns för filmcensuren (SOU 1993:39). I betänkandet föreslog rådet att vuxencensuren skulle slopas och att ytterligare en åldersgräns på 18 år skulle införas för filmer som skall visas offentligt. Betänkandet remissbehandlades med ett blandat utfall. Regeringen vill i anslutning härtill redovisa bedömningen att lagstiftningen om filmcensur alljämt fyller en viktig funktion, både som en markering från samhällets sida när det gäller vad som är acceptabelt att visa offentligt och som en motvikt mot utvecklingen av våldsinslagen i medierna. Regeringen avser därför inte att vidta någon åtgärd med anledning av Våldsskildringsrådets förslag.

Utskottet har i denna fråga samma uppfattning som regeringen.

Censurlagstiftningen bör således inte ändras. Utskottet är därmed inte heller berett att tillstyrka förslag som syftar till en utredning av Biografbyråns och filmcensurens framtid. Utskottet avstyrker motionerna Kr219 (m), Kr233 (m) yrkande 18 och A355 (fp) yrkande 19 i denna del.

4.5 Medierådets roll**Utskottets förslag i korthet**

Medierådets resursbehov bör av regeringen på sedvanligt sätt vägas mot andra angelägna behov i kommande budgetarbete. Utskottet föreslår att motionsyrkanden som bl.a. syftar till resursförstärkning av rådet bör avslås av riksdagen.

Jämför reservation 10 (kd, c)

Motionerna

I två motioner, 2003/04:Ub517 (kd) yrkande 4 och Ub443 (kd) yrkande 4, framhålls betydelsen av Våldsskildringsrådets, numera Medierådets, roll. I den senare motionen sägs att rådet har begränsade resurser för att möta de krav som ställs på rådet från bl.a. skolor, föräldragrupper och kommuner. Regeringen bör se till att rådet får möjligheter att öka sitt utåtriktade arbete.

Även motionärerna bakom motion A355 (fp) framhåller betydelsen av att Våldsskildringsrådet kan fortsätta att vara aktivt i arbetet med skadliga vålds- och porrskildringar (yrkande 19 i denna del).

Utskottets ställningstagande

Målet för mediepolitiken är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadliga inslag i massmedierna. Medierådets uppdrag ligger således väl i linje med det mediepolitiska målet.

Utskottet vill påminna om att rådets uppdrag aktualiserades 2003 och numera omfattar alla rörliga bildmedier. Uppdraget går bl.a. ut på att påverka mediebranschens självreglerande arbete för att skydda barn och unga mot skadlig mediepåverkan. Rådet ska också arbeta med kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling. Det ska vara utåtriktat och resultatinkänt. Det ska vara pådrivande och söka samarbete med andra aktörer och det ska aktivt involvera barn och unga i sitt arbete. Utskottet anser i likhet med motionärerna att Medierådet har en mycket viktig roll att spela.

Utskottet är inte berett att nu uttala sig om resurstilldelningen till Medierådet. De ekonomiska behov som kan finnas för att rådet ska kunna fullgöra sitt uppdrag får på sedvanligt sätt prövas av regeringen och riksdagen i kommande budgetarbete och vägas mot andra angelägna behov.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2003/04:Ub517 (kd) yrkande 4, A355 (fp) yrkande 19 i denna del och Ub443 (kd) yrkande 4.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Filmens ekonomiska och näringspolitiska betydelse, punkt 2 (m)

av Kent Olsson (m), Lena Adelsohn Liljeroth (m) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om filmens ekonomiska och näringspolitiska betydelse. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr233 yrkande 16.

Ställningstagande

Som anförs i motion Kr233 (m) har Sverige de senaste åren återigen blivit en filmnation att räkna med. Utvecklingen innebär bl.a. att visningsmöjligheter och produktionsformer förändras. Digital teknik, datorstyrda manipulationer och animationer är några av de faktorer som påverkat filmens utveckling. Regionalt baserade produktionscentrum för film har växt upp. Filmpool Nord och Film i Väst är exempel på nya centrum där en stor del av svensk filmproduktion nu sker. Genom regionaliseringen får filmen en större ekonomisk betydelse i respektive landsända. Med en omfattande ”kringverksamhet” har filmproduktion på många håll blivit en inte oväsentlig näringslivsfaktor. I detta sammanhang vill vi även understryka att samverkan på det produktions- och teknikkämsiga området ger positiva synergieffekter.

Slutligen vill vi framhålla vikten av att det finns ett nära samband mellan utbildning, amatörfilmare och professionella i samma område. De kan på ett positivt sätt befrukta varandras verksamheter.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motion Kr233 (m) yrkande 16.

2. En fond för unga filmare, punkt 4 (m)

av Kent Olsson (m), Lena Adelsohn Liljeroth (m) och Anna Lindgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en fond för unga filmare. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr214.

Ställningstagande

Som framgår av motion Kr214 (m) råder det ofta brist på pengar för unga och oetablerade filmares filmprojekt. Vi föreslår därför att en fristående fond ska inrättas för dessa filmare. Fonden ska finansieras genom att tillföras de särskilda avgifter som radio- och TV-företagen måste betala till staten när de bryter mot regler i radio- och TV-lagen. Varje år uppgår den totala bötessumman som programföretagen betalar till mellan 3 och 5 miljoner kronor. Fonden skulle kunna förvaltas av t.ex. Dramatiska institutet.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad vi anfört om en fond för unga filmare. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr214 (m).

3. Offentlighetsprincipen och Filminstitutet, punkt 5 (m, fp, kd)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Anna Lindgren (m) och Hans Backman (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om offentlighetsprincipen och Filminstitutet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr361 yrkande 17.

Ställningstagande

I likhet med motionärerna bakom motion Kr361 (kd) vill vi framhålla att det statliga stöd som Svenska Filminstitutet fördelar i princip inte avviker från de stödformer som på andra områden administreras av offentliga institutioner. Vi anser därför att offentlighetsprincipen ska gälla för de delar av Filminstitutets verksamhet som rör statliga medel. Regeringen bör lägga fram förslag till riksdagen med denna innebörd.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad vi anfört om offentlighetsprincipen och Filminstitutet. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr361 (kd) yrkande 17.

4. Inriktning och avgränsning av uppdraget för Filmarkivet i Grängesberg och samordning inom området rörliga bilder, punkt 6 (fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Gunilla Tjernberg (kd), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om inriktning och avgränsning av uppdraget för Filmarkivet i Grängesberg och samordning inom området rörliga bilder. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Kr390 yrkande 14 och 2004/05:Kr361 yrkande 18.

Ställningstagande

Som framgår av motion Kr361 (kd) ligger ansvaret för att bevara rörliga bilder på flera myndigheter och institutioner, t.ex. Statens ljud- och bildarkiv, Sveriges Television, Svenska Filminstitutet och Filmarkivet i Grängesberg. Dessutom finns ett stort antal rörliga bilder i privat ägo där det finns ägare som önskar att det egna materialet ska bevaras av någon kulturinstitution. Kostnaderna för bevarande är höga. Regeringen har inte angivit någon inriktning eller avgränsning för verksamheten. Beståndet av rörliga bilder ökar snabbt.

I juni 2003 lämnade Riksdagens revisorer en rapport där de konstaterade att det finns ett behov av att samordna insatserna för att bevara rörliga bilder som kulturarv. De var mycket kritiska till regeringens brist på initiativ i frågan. Vi instämmer i revisorerernas problemanalys och anser att regeringen ska göra en organisationsöversyn och påbörja ett genomgripande reformarbete för att bevara den rörliga bilden.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motionerna 2003/04:Kr390 (kd) yrkande 14 och Kr361 (kd) yrkande 18.

5. Resurser till Filmarkivet i Grängesberg, punkt 7 (c)

av Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om resurser till Filmarkivet i Grängesberg. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr373 och bifaller delvis motion 2004/05:Kr407.

Ställningstagande

I likhet med motionären bakom motion Kr373 (c) anser jag att verksamheten vid Filmarkivet i Grängesberg ska tillföras ökade resurser, så att arkivet kan utvecklas ytterligare. Centerpartiet föreslog hösten 2004 att 3 miljoner kronor utöver regeringens förslag skulle anvisas för detta ändamål för 2005. Tyvärr avslog riksdagen vårt förslag till medelsanvisning.

Jag anser att regeringen ska fortsätta att utveckla verksamheten i Grängesberg och i kommande förslag till kulturbudget även anslå erforderliga medel i detta syfte.

Riksdagen bör som sin mening tillkänna för regeringen vad jag anfört om resurser till Filmarkivet i Grängesberg. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr373 (c) och delvis bifalla Kr407 (s).

6. Filmarkivets tekniska kompetens, punkt 8 (fp, c)

av Lennart Kollmats (fp), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Filmarkivets tekniska kompetens. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Kr326 yrkande 37.

Ställningstagande

Som framgår av motion 2003/04:Kr326 (c) har Filmarkivet i Grängesberg behov av en rationell hantering av befintliga personella och maskinella resurser. Dessutom behöver arkivet knyta till sig teknisk kompetens, något som är extra viktigt i en tid av hastiga tekniskskiften. Det råder i dag stor brist på tekniskt kunnande inom detta område. Enligt vår mening bör Filmarkivet få ansvar för att teknisk och laboratorietechnisk kompetens byggs upp och hålls vid liv.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad vi anfört om Filmarkivets tekniska kompetens. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2003/04:Kr326 (c) yrkande 37.

7. Kammarrättens samråd med beteendevetenskaplig kompetens, punkt 10 (kd)

av Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Kammarrättens samråd med beteendevetenskaplig kompetens. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Kr367 yrkande 3, 2003/04:Ub517 yrkande 3 och 2004/05:Ub443 yrkande 3.

Ställningstagande

I likhet med motionärerna bakom bl.a. motion Ub443 (kd) yrkande 3 anser jag att film- och beteendevetares kompetens ska tillmätas större betydelse i överklagningsärenden som gäller åldersgränser för film. Det innebär att regeringen bör se över lagen (1990:886) om granskning och kontroll av film och videogram i detta hänseende.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motionerna 2002/03:Kr367 (kd) yrkande 3, 2003/04:Ub517 (kd) yrkande 3 och Ub443 (kd) yrkande 3.

8. Babybio, punkt 11 (m, fp)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Anna Lindgren (m) och Hans Backman (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om babybio. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Kr219 och 2003/04:Kr220.

Ställningstagande

Som anförs i motion 2003/04:Kr219 (m) förekommer s.k. babybio på olika håll i Sverige. Det handlar om att föräldralediga mammor och pappor får möjlighet att på dagtid ta med sig baby och barnvagn på ordinarie bioföreställningar. Enligt Statens biografbyrå kan babybio i vissa fall vara olaglig, eftersom de åldersgränser som gäller för många filmer även ska tillämpas på nyfödda barn i vagn.

Vi anser att lagar ska vara förankrade i verkligheten om de ska vara trovärdiga och respekteras. Det är därför hög tid att lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram ses över, så att föräldralediga mammor och pappor kan ta med bebisar i vagn även på barnförbudna filmer och filmer med elvaårsgräns.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad vi anfört om babybio. Därmed bör riksdagen bifalla motionerna 2003/04:Kr219 (m) och 2003/04:Kr220 (s).

9. Avskaffande av filmcensuren för vuxna, punkt 13 (m, fp)
av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Lena Adelson Liljeroth (m), Anna Lindgren (m) och Hans Backman (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om avskaffande av filmcensuren för vuxna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Kr233 yrkande 18 och 2004/05:A355 yrkande 19 i denna del och avslår motion 2004/05:Kr219

Ställningstagande

Vi anser i likhet med motionärerna bakom motionerna Kr233 (m) och A355 (fp) att filmcensuren för vuxna ska avskaffas. Samtidigt bör ytterligare en åldersgräns införas för att motverka att de allra grövsta filmerna visas för barn och ungdomar.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad vi anfört om avskaffande av filmcensuren för vuxna. Därmed bör riksdagen bifalla motionerna Kr233 (m) yrkande 18 och A355 (fp) yrkande 19 i denna del samt avslå motion Kr219 (m).

10. Medierådets roll, punkt 14 (kd, c)
av Gunilla Tjernberg (kd) och Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om medierådets roll. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Ub517 yrkande 4 och 2004/05:Ub443 yrkande 4 och 2004/05:A355 yrkande 19 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att Medierådet har en viktig roll att spela i arbetet med att skydda barn och unga mot skadligt medieinnehåll. Rådets nya utåtriktade och resultatitineriktade profil är välkommen. Alltfler uppmärksammar rådets arbete och kunskaper. Förfrågningarna från skolor, föräldragrupper m.fl. ökar ständigt. För att kunna fullgöra sin roll bör rådet få ökade ekonomiska resurser, vilket regeringen i kommande budgetarbete bör ta hänsyn till.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motionerna 2003/04:Ub517 (kd) yrkande 4, Ub443 (kd) yrkande 4 och A355 (fp) yrkande 19 i denna del.

Särskilda yttranden

1. Inriktning och avgränsning av uppdraget för Filmarkivet i Grängesberg och samordning inom området rörliga bilder, punkt 6 (v)

Peter Pedersen (v) och Rossana Dinamarca (v) anför:

Vi erinrar om att vi vid tidigare riksmöten har anfört att det saknas en arkivmyndighet i Sverige med ett samlat ansvar för att bevara de rörliga bilderna och göra dem tillgängliga. Vi har därför föreslagit att regeringen skulle låta utreda förutsättningarna för att bygga ut ett befintligt arkiv till ett nationalarkiv för den rörliga bilden. Jämför betänkande 2001/02:KrU1 s. 159 och betänkande 2002/03:KrU1 s. 145.

2. Filmarkivets tekniska kompetens, punkt 8 (v)

Peter Pedersen (v) och Rossana Dinamarca (v) anför:

Vi påminner om att vi under 2001/02 års riksmöte i en reservation framhöll att det är angeläget att teknisk apparatur bevaras så att uppspelning av gammal film möjliggörs. Likaledes ansåg vi att det är angeläget att kompetens inom laborietekniken bevaras. Vi föreslog därför att teknisk kompetens skulle knytas till den blivande filmvårdscentralen i Grängesberg, något som vi menade är extra viktigt i tider av snabba tekniskskiften. Filmvårdscentralen, numera benämnd Filmarkivet, borde enligt vårt förslag få ansvar för att såväl teknisk som laborieteknisk kompetens byggs upp och hålls vid liv. Jämför betänkande 2001/02:KrU1 s. 149.

Liknande tankar framförde vi under 2002/03 års riksmöte. Jämför betänkande 2002/03:KrU1 s. 145.

3. Filmarkivets ABM-samverkan, punkt 9 (v, c)

Peter Pedersen (v), Rossana Dinamarca (v) och Lars-Ivar Ericson (c) anför:

Vi påminner om att arkivmyndigheterna, biblioteken och museerna (ABM) bedriver ett långsiktigt arbete för att bygga upp och sprida kunskap om arkivmaterial. Härigenom skapas förutsättningar för allmänheten att hitta i samlingarna. Att detta fungerar är en förutsättning för att grundläggande demokratiska värden kan garanteras. Den nya tekniken innebär goda möjligheter att öka tillgängligheten till och överblicken över arkiv och samlingar. Genom att göra arkiv, bibliotek och museer tillgängliga via Internet kan man nå fler och nya grupper av brukare av kulturarvet.

Vi anser att det hade varit värdefullt om Filmarkivet i Grängesberg hade kunnat ingå i ett regelrätt ABM-samarbete med arkiv, bibliotek och museer. Vi har emellertid avstått från att yrka bifall till motion Kr326 (c) yrkande 38, eftersom vi förutsätter att Filminstitutet kommer att verka för ett sådant samarbete.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:Kr367 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av film- och beteendevetenskaplig kompetens vid bestämning av åldersgräns på film.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:Kr219 av Lena Adelsohn Liljeroth (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att tillåta föräldrar att ta med bebisar på barnförbudna filmer.

2003/04:Kr220 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om bebisbio.

2003/04:Kr272 av Agneta Ringman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om etablering av fler digitala hus i hela landet.

2003/04:Kr326 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att Filmvårdscentralen i Grängesberg bör få ansvar för att den tekniska och den laboratorietechniska kompetensen byggs upp och hålls vid liv.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att regeringen bör komma med förslag till hur filmarkivet med andra arkiv skall kunna samverka med bibliotek och museer.

2003/04:Kr390 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en tydlig inriktning och avgränsning inom området rörliga bilder.

2003/04:Ub517 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av film- och beteendevetenskaplig kompetens vid bestämning av åldersgräns på film.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Vårdsskildringsrådets verksamhet.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:Kr214 av Lena Adelsohn Liljeroth (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avgifterna från programföretagen i stället går till en fristående fond, t.ex. förvaltd av Dramatiska institutet, där unga oetablerade filmare kan söka pengar för olika filmprojekt.

2004/05:Kr219 av Magdalena Andersson och Anita Sidén (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Statens biografbyrå.

2004/05:Kr233 av Kent Olsson m.fl. (m):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om filmen.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av filmcensuren för vuxna.

2004/05:Kr299 av Peter Pedersen m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att föreslå åtgärder i syfte att stödja och underlätta utbyggnaden i landet av s.k. e-bio.

2004/05:Kr361 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mål för svensk film och Svenska Filminstitutets verksamhet.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att offentlighetsprincipen bör gälla för Svenska Filminstitutet.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av reformarbete för att bevara kulturarvet av rörliga bilder.

2004/05:Kr373 av Kenneth Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt utveckling av verksamheten vid filmarkivet i Grängesberg.

2004/05:Kr388 av Agne Hansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkning av den undre åldersgränsen för att se barntillåten film till 6 år.

2004/05:Kr407 av Per Erik Granström och Barbro Hietala Nordlund (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Filmarkivet i Grängesberg.

2004/05:Ub443 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av film- och beteendevetenskaplig kompetens vid bestämning av åldersgräns på film.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Våldsskildringsrådets verksamhet.

2004/05:A355 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Våldsskildringsrådet och om att en 18-årsgräns för biofilm bör införas.

BILAGA 2**Har svensk film en framtid?****Offentlig utfrågning om filmen och filmpolitiken, anordnad av kulturutskottet den 12 oktober 2004**

Ordföranden: Välkomna till kulturutskottets första offentliga utfrågning eller, på ren svenska, hearing. Här finns många som jag vill välkomna – självfallet utskottets ledamöter, de inbjudna talarna, övriga inbjudna gäster. Dessutom finns det ytterligare ett antal personer både här nere och uppe på läktaren som jag hälsar varmt välkomna.

Det här går direkt ut på webben. Det finns förhoppningsvis ett antal personer som följer detta via Internet. Det går ut i riksdagens interna TV. Och SVT 24 bandar detta för att sända det vid ett senare tillfälle. Det är alltså väldigt många som kommer att kunna få ta del av vad som kommer fram i dag om huruvida svensk film har en framtid.

Även om det häromdagen träffades en överenskommelse om en avsiktsförklaring beträffande filmavtalet är avsikten inte att avtalet ska tas upp till debatt och diskussion här. Förhandlingarna fortsätter framöver. Detta handlar om huruvida svensk film har en framtid. Jag tror att de rubriker som vi har på inledningsanförandena räcker gott till för att få fram intressanta synpunkter under de timmar som vi har här tillsammans.

Efter mig kommer åtta talare att från talarstolen ge sin syn under fem rubriker. Därefter blir det en kort kaffepaus. Därefter ger jag några av kulturutskottets ledamöter – en från varje parti – möjlighet att ställa frågor till antingen inledningstalarna eller till någon annan av de inbjudna gästerna. De får ställa en fråga och en uppföljningsfråga. Sedan får vi beträffande fortsättningen se hur det ligger till med tiden. Jag vill be inledningstalarna av respekt för övriga talare och för auditoriet att hålla dessa tider. Jag kan i värsta fall annars vara rätt tuff.

Jag ska nu släppa in Åse Kleveland som är vd på Svenska Filminstitutet. Åse har fått två minuter extra för en kort filmvisning. Varsågod, Åse.

Åse Kleveland, Svenska Filminstitutet: Kära ledamöter i kulturutskottet, kolleger i filmbranschen och alla andra filmintresserade. För alla oss som arbetar med film är det en stor glädje att kulturutskottet nu inbjuder till den här första öppna hearingen om den svenska filmens framtid. Jag vill också tacka för att jag från SFI:s sida ska få ge en sorts expressgenomgång av filmpolitiken och filmlandskapet i förtid, nutid och framtid.

Jag tänkte att vi skulle börja med att titta lite grann i backspegeln och titta på en 90-sekundersfilm.

(Filmen visades)

När man ser dessa små klipp förstår man att filmen så starkt har påverkat vår identitet, påverkat vår syn på oss själva, vår syn på omvärlden och inte minst omvärldens syn på oss. Samtidigt påminns man om alla de fantastiska filmskapare, skådespelare och filmkonstnärer som detta lilla land har fostrat sedan filmens barndom på 1910-talet.

Det som är intressant är att filmen från första dagen har varit främst industriellt producerad underhållning för en massmarknad. Det har alltså varit konst, kultur, underhållning men också industri och benhård kommers.

Behovet av stöd till svensk film uppstod redan på stumfilmens dagar. I slutet av 30-talet hade riksdagen häftiga debatter om detta. Men man kunde inte bestämma vem som skulle bestämma vilka filmer som skulle få stöd. Därmed rann det hela ut i sanden.

För att göra en lång historia kort föddes den svenska filmpolitiken egentligen först och främst i och med filmreformen 1963 som var ett resultat av det stora "biokracket" som kom på 50-talet. Som en konsekvens av filmavtalet kom filmreformen, och Svenska Filminstitutet etablerades för att förvalta det avtal som ingicks.

Låt oss se på några filmpolitiska milstolpar under dessa år.

1963 kom avtalet. 1973 hade det redan visat sig att de pengar som biografavgiften gav inte räckte till för att finansiera den nödvändiga filmpolitiken, och staten måste komma in.

Redan 1975 inleddes samarbete mellan Filminstitutet och SVT om en gemensam produktionsfond för film. 1982 kom det ett nytt avtal. Videobranschen var med.

1990 genomförde Jan Rydh en filmpolitisk utredning. 1993 kom ett nytt finansieringsavtal. Men det hade en ny modell. Det var tvådelat på det sättet att avtalet omfattade produktion, och den filmkulturella delen reglerades genom en statlig politik.

Sedan sade videobranschen upp avtalet. Samma år, och det är intressant nog, kom en av de viktigaste succéhistorierna i svensk filmhistoria, nämligen att man började en systematisk utveckling av den regionala filmpolitiken genom att det infördes stöd till regionala resurscentrum.

1999 var det P.O. Enqvists tur att utreda filmpolitiken. År 2000 påbörjades implementeringen av ett nytt filmavtal. Då hade man åter ett avtal som famnade hela filmpolitiken.

I dessa sammanhang tycker jag att det är intressant att se att det avsiktsavtal som nu föreligger mellan parterna åter går tillbaka till den modell som vi såg 1993, nämligen en delad form med å ena sidan ett avtal för produktion och distribution och å andra sidan ett statligt ansvar för filmkulturen.

Parterna som omfattas av filmavtalet representeras alla här, och ni känner väl till dem. Hela avtalet förvaltas av Svenska Filminstitutet. Målet för vår verksamhet är att främja produktion, distribution, visning, information om svensk film och inte minst bevarandet av det svenska filmarvet.

För oss har det under denna period varit oerhört viktigt att ha förnyelse och utveckling som stickord just därför att filmlandskapet är i en så stor förändring, därför att aktörerna är fler och behovet av ett samspel större än någonsin. Det har krävt större öppenhet, höjd kompetens, större precision i de filmpolitiska insatserna, ökad branschservice och inte minst ett mer förpliktande samarbete mellan parterna och en stärkt internationell plattform. Jag måste säga att på alla dessa områden har mycket hänt under denna period.

Så till det svenska filmlandskapet som det ser ut i dag, för det har förändrats. 1963 var det Svenska Filminstitutet som man hade att gå till om man skulle ha pengar eller om man på något sätt skulle ha stöd till svensk film.

I dag har vi tre regionala produktionscentrum – i norr, i väst och i Skåne – och där produceras närmare 60 % av de svenska långfilmerna i dag. Man kan säga att det är en veritabel revolution.

Det som man kanske kan vara ännu mer stolt över är de 20 regionala resurscentrum för film och video som är etablerade och som täcker precis hela landet.

Regional filmpolitik är inget unikt svenskt. Skillnaden är bara att de regioner som man opererar med i stora delar av Europa är regioner som omfattar befolkningar med nästan lika många människor som bor i hela Sverige, det vill säga att detta är centrum som ligger mycket närmare befolkningen och som därmed spelar en mycket viktig roll som en resurs för lärarutbildning, för skolor, för biografier och – inte minst självklart – för upplärning.

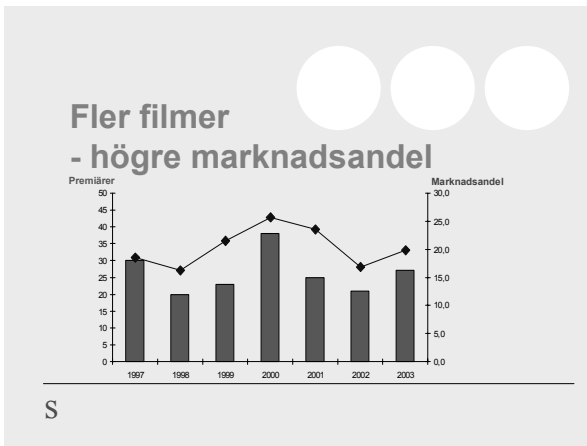
Sedan har vi den kommunala filmverksamheten. 70 % av de svenska kommunerna är aktivt involverade i skolbio och Film i skolan. Var tredje kommun har i dag ett eget strategidokument för mediekunskap. Det är klart att detta får en mycket stor betydelse framåt. Just filmen i skolan är också speciell i Sverige på det sättet att vi inte talar om film som ett ämne. Vi talar om den rörliga bilden som ett språk och som ett sätt att kommunicera. Vi talar om att eleverna ska kunna använda sig av den rörliga bilden så väl att man ska kunna tolka de rörliga bilder som omger oss på alla kanter.

Filmproduktionen hör vi mest om. Flera av dessa teman kommer branschrepresentanter att komma in på här senare. Men jag ska bara ge några nyckelfaktum.

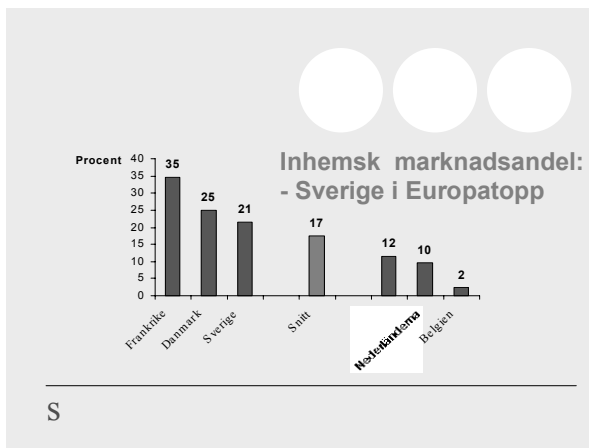
På bilden [se ovan] visas svenska filmpremiärer under perioden 1997–2004. Det går upp och ned, som ni ser. Tidigare har det varit väldigt mycket knutet till själva avtalsperioderna. När det nya avtalet blev klart 2000 var det som om forsarna släpptes lösa, och det kom 38 filmer. Sedan fick vi en kris på grund av problem med PRS-stödet¹. Det var vårt annus horribilis, år 2002.

Sedan kom det nya friska pengar från Kulturdepartementet och Näringsdepartementet och uppturen började igen.

Det är intressant att se att det är nästan ett lagmässigt samband mellan hur många långfilmer som produceras och hur stor marknadsandel svensk film har. Det visar att om svensk film ska hålla den imponerande marknadsandel som den har måste vi se till att vi har en produktion på minst 30–35 långfilmer per år – bra långfilmer och långfilmer som representerar en bredt genremässigt.

¹ RPS = publikrelateratstöd.

Detta är fina siffror också i ett europeiskt sammanhang. Under de senaste fyra åren ligger vi i snitt på en tredjeplats. Frankrike ligger på topp, självklart, med 200 producerade filmer per år. Sedan är det Danmark med sin imponerande filmpolitik. Och sedan kommer Sverige.

När det gäller produktionen vill jag bara nämna att något av det mest vällyckade som vi har haft har varit satsningen på novellfilm i samarbete med SVT. Jag tror att betydelsen av ett ökat samarbete mellan televisionen och filmen inte kan överskattas. Jag hoppas att vi i en nära framtid kan föra detta vidare också när det gäller både dokumentärfilm och inte minst barnfilmen som är ett styvbarn i dagens filmpolitik.

Ett tema som har varit högt uppe på dagordningen är kvinnligt filmskapande. Varför är det så mycket färre kvinnor som regisserar film, speciellt långfilm, än män? Jag ska inte ge någon analys av det på den korta tid som jag har. Men jag har ändå lust att säga att det är en positiv trend. Vi har fått upp en debatt och diskussion om detta. Och framför allt har det generationsskifte som vi nu ser i svensk film också i hög grad medfört att kvinnorna i högre grad kommer in. Ser vi på de olika formaten kan vi se att när det gäller kvinnor har det bara från 2003 till 2004 ökat från 18 till 25 %. Det uppstår nu ett nytt fenomen, nämligen filmer som är producerade av både kvinnor och män. Det är också en del av den här bilden. När det gäller kortfilm har man gått från 30 till 50 % – tio plus tio som är regisserade av både kvinnor och män. Och när det gäller dokumentärfilmen är det en fördubbling av kvinnor som regissörer.

Enligt filmavtalet från år 2000 var visning och inte minst biograferna ett område som det skulle satsas på, därför att ett mål för filmpolitiken är att se till att människor var de än bor i landet ska ha möjlighet att se film på bio. Det upprättades fyra stöd, bland annat när det gäller parallellkopior och teknisk upprustning. De har varit oerhört viktiga för att biografidöden inte har drabbat värre än den har i verkligheten.

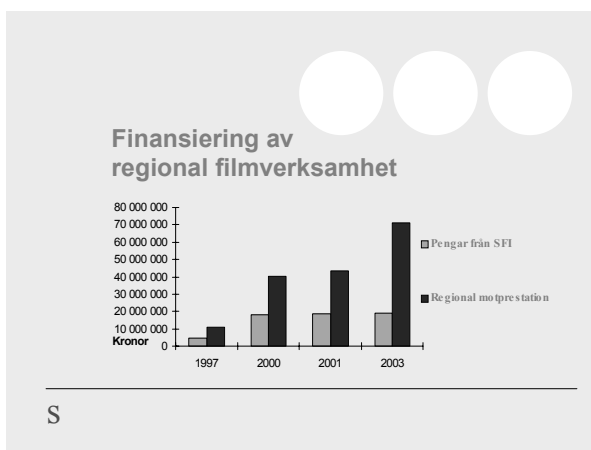
Jag kan nämna några imponerande siffror. Vi är i genomsnitt Europas mest biograftäta land. Man bör då också säga att 506 salonger, alltså mindre än hälften, står för 90 % av besöken. Det säger någonting om att de som inte tillhörde de 506 på olika sätt måste få njuta gott av insatser lokalt, regionalt och på nationell nivå.

På alla områden inom filmen finns vissa genomgående tendenser. Det är digitalisering, regionalisering och internationalisering. Digitaliseringen har redan i dag haft ett genomslag när det gäller produktionen, där faktiskt Sverige och Danmark är de två länder i Europa som har den största andelen digitalt producerad långfilm – mer än 50 %. Post production är helt digitaliserad. Men så kommer det märkliga att när filmerna ska ut på bio för vi över dem till det gamla fantastiska mediet som heter celluloid som i utgångspunkten ger så vackra bilder och som är så beständigt över tid, men som är så ”byngligt”, dyrt och sårbart och som är det största hotet mot en decentraliserad biografstruktur.

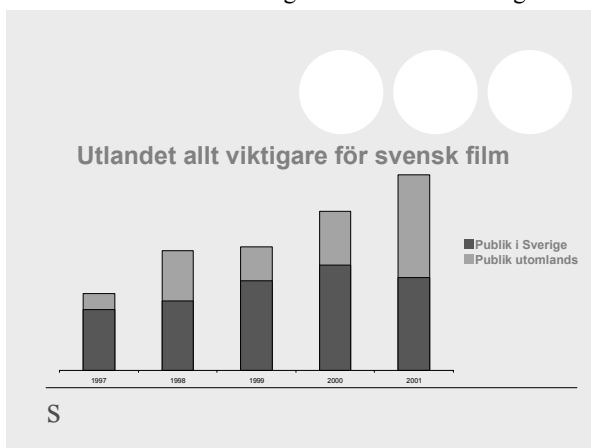
Men så har vi den turen att digitaltekniken i dag erbjuder en möjlighet för en sorts nytändning och nysatsning på bioografer i hela landet. Senare ska vi få höra om Folkets Hus och Parkers projekt som faktiskt är ett av de första i Europa när det gäller att satsa på en digital biokedja. Detta är ett av de områden som vi hoppas att vi framöver verkligen ska få en möjlighet att satsa på genom ett nytt filmavtal.

Situationen är sådan att den möjlighet som i viss mån redan existerar är att vi kan nå bioograferna via satellit, fiberoptiska kablar och högupplösta dvd-skivor. Och allt detta ger en både snabbare och billigare form.

Men det är ingenting som inte har en baksida, och det är att det är en ganska stor grundinvestering som ska till i början. På samma sätt som det svenska samhället har gått in och bidragit till att hela landet ska få bredband hoppas jag att man nu går in och bidrar till att dessa bredband verkligen kan användas till någonting i de lokalsamhällen där de kommer upp och att vi därför kan få till en handlingsplan för en digitalisering av de lokala bioograferna under loppet av de följande fem åren.

Beträffande regionaliseringen vill jag kortfattat nämna följande. Ser vi på det kan vi se att den statliga insatsen är begränsad i förhållande till det som kommer från regionerna själva. Det visar någonting om det gensvar som detta har gett. Samtidigt ska man vara klar över att den statliga delen är helt avgörande för dessa medel. Går vi in i dessa siffror kan vi se att medlen är mycket ojämnt fördelade på de olika regionerna. Och detta är ett område där det finns behov av att vi nu sätter oss ned och någonstans definierar fas två i utvecklingen av den regionala filmpolitiken så att vi kan jämna ut en del av den sneda fördelning som finns mellan regionerna.

Det som jag tycker är spännande när det gäller den internationella dimensionen är att utlandet är så viktigt för svensk film och att utvecklingen när det gäller filmens position i utlandet har varit så positiv. Den talar vi egentligen väldigt lite om. Vi tar för givet att det är Sverige som är marknaden för den svenska filmen. Men här kan vi alltså konstatera att år 2001, som är det senaste året som vi har fullständiga siffror för, var det fler människor som såg svensk film utanför Sverige än i Sverige. Det säger någon-

ting om att det finns en potential i svensk film som exportartikel om vi verkligen satsar på det. Här finns det ett stort utrymme för en vidare utveckling.

Jag skulle också när det gäller den internationella dimensionen vilja nämna att det självklart är så att det viktigaste av allt är det nordiska samarbetet. Integrationen av den nordiska marknaden för produktion, delvis distribution och efterhand också visning av film kan inte överskattas, och den fortsätter bara i dag. Vi ser att de flesta produktionsbolag nu finns i alla nordiska länder. Vi ser att det sker en ökad distribution av nordiska filmer inom Norden, och drömmen om Norden som en hemmamarknad för nordiska filmer är vi i alla fall ett gott stycke på väg mot.

Och vi är mycket glada för det stöd som vi har fått från riksdagen och regeringens så att man nu har skapat Nordiska rådets stora filmpris. Det har en viktig symboleffekt och också en realpolitisk effekt.

Jag skulle ha nämnt många fler saker. Jag har stor respekt för tidsgränserna i riksdagen. Men jag ska till sist i den här omgången bara säga att frågan i dag är: Har svensk film en framtid? Man kan lite retoriskt svara: Ja, bara man överlever morgondagen så nog har man en framtid som man kan se i ögonen. Men frågan är bara: Vilken framtid? Hur ser den ut? Blir det ett lyckligt slut eller en lycklig fortsättning?

Jag känner att vi i Sverige har ett arv. Vi har filmskapare och filmarbetare, vi har ett kunnande, vi har ambitioner och vi har talanger som gör att vi har en potential för en vidare god utveckling för svensk film. Men det är viktigt att vi har med oss att gränserna mellan filmen och annat audiovisuellt innehåll har sprängts, och det måste få konsekvenser. Vi måste få en filmpolitik som inte får bli en begränsning utan som måste kompletteras på ett sätt som utmanar dem som uttrycker sig genom rörliga bilder att skapa verk av originalitet och kvalitet.

Några av de frågor som är viktiga att driva och som är mest av överordnad karaktär är det som gäller att ramarna för det som händer inom svensk film fastläggs delvis här men i väldigt hög grad i EU. Vi måste vara aktiva deltagare där det europeiska regelverket läggs fast. Vi måste vidareutveckla Norden som en gemensam filmmarknad. Vi måste öka samarbetet mellan filmen och televisionen. Och där kommer det snart en public service-utredning där filmen också tas med. Vi behöver en handlingsplan för en digitalisering av lokala biografier, och vi behöver ett program för digitalisering av det filmarv som vi har, så att det på ett helt annat sätt än i dag kan komma allmänheten till godo.

Jag vet att vi inte ska tala om förhandlingar och om pengar. Men vi kommer inte ifrån att det grundläggande problemet för svensk filmpolitik är en underfinansiering. Därför är det oerhört viktigt att vi under den tid som kommer tillsammans försöker få fram ett ökat ekonomiskt lyft för att genomföra alla de ambitioner som vi har och för att realisera målen för en kommande filmpolitik. För i så fall kommer det att vara en lysande framtid för svensk film.

Ordföranden: Tack, Åse Kleveland.

Vi ska gå vidare. Nästa rubrik är: *Filmproduktion centralt eller regionalt?* Där har vi Anita Oxburgh som är ordförande i Föreningen Sveriges Filmproducenter och Per-Erik Svensson från Filmpool Nord. Filmpool Nord fick avsluta den sammanställning som Åse hade tagit fram med den senaste succén *Så som i himmelen*.

Anita Oxburgh, Föreningen Sveriges Filmproducenter: Jag är ordförande i Föreningen Sveriges Filmproducenter. Vi har 32 medlemsbolag och står för ca 95 % av den svenska långfilmsproduktionen.

Förra vintern var vi i en desperat situation, utan avtal, med en känsla av att inte vara riktigt rumsrena och med en oförmåga att väcka en politisk vilja att stödja svensk filmproduktion. Avundsjukt tittade vi mot våra grannar, och framför allt Danmark där politikerna verkade ha upptäckt filmens kraft att engagera det egna folket såväl som att presentera Danmark för världen.

Vi insåg att vi hade minst lika mycket att komma med som danskarna men att vi var sämre på att slå på vår egen trumma. Vi bestämde oss för att formulera ett framtidsprogram. Vi började med sex punkter. De var

- att öka produktionen av svensk långfilm,
- att öka biogåendet till 2 ½ gånger per år och invånare (i USA är det 4,2 gånger, och EU-snittet är 2,5),
- att öka marknadsandelen för svensk film till 30 %,
- att förstärka könsutjämningen så att inget kön är lägre representerat än 40 %,
- att öka deltagandet vid internationella festivaler och
- att stärka den regionala utvecklingen.

Detta undertecknades av Svenska Filmdistributörers Förening, Sveriges Biografägareförbund, Film i Väst, Filmpool Nord och Film i Skåne. De sex punkterna omfattas av samtliga parter som nu förhandlar om ett nytt avtal.

Det var en sorts kraftsamling och en känsla av att vi nu började driva framåt i en känslig politisk situation.

Varför ska man satsa på svensk film? Filmen är demokratisk. Den når över klassgränser och etniska gränser, och den har en stor geografisk spridning. Svensk publik gillar att se filmer på sitt eget språk i miljöer som de känner igen.

Film är både kultur och näring. Den är också nationalekonomiskt lönsam. Svensk film sysselsätter en stor mängd filmarbetare över hela landet och försörjer ett antal specialistföretag. Varje satsad krona genererar intäkter i flera led. Detta visas tydligt i de kartläggningar som nyligen gjordes av Film i Väst och Film i Skåne.

En ökad satsning på filmproduktion kommer att skapa en större stabilitet och möjliggöra en mer långsiktig planering. Åse hänvisade tidigare till filmproduktion och filmkultur. Vi anser att filmproduktion är filmkultur. Det är en sorts begreppsförvirring som man kanske ska reda ut. Jag tror att man försöker angripa det i det nya avtalet.

Samhället har också under ett antal år gjort stora satsningar på medier och filmutbildning över hela landet. Detta har nu verkligen burit frukt. Det visar sig i en ny generation filmskapare inom alla funktioner som kämpar om de krympande resurserna.

Antalet kvinnor i ledande funktioner har ökat och börjar luckra upp en mansdominerad bransch. I årets filmutbud ser vi en ovanligt hög andel svenska kvinnliga regissörer. Vi måste se till att det blir en bestående trend och inte bara en engångsföreteelse.

För att denna utveckling inte ska avstanna behövs mer resurser. Varje år premiärsätts 200 amerikanska filmer i Sverige. Med lite mer än 10 % av utbudet lyckas ändå svensk film nå en marknadsandel på 20–25 %.

Vi behöver öka produktionen för att få fram mer konkurrenskraftig svensk film. Vi har under årens lopp sett att det år vi producerar mer film har också flera av dem nått publikframgång.

Den regionala utvecklingen har varit viktig för svensk film. Förutom att den tillfört produktionen resurser har den påverkat ämnesvalet och vitaliserat produktionen. I årets utbud av filmer är det få filmer som inte mottagit regionalt stöd och helt eller delvis spelats in i regionerna.

Det har under de senaste tio åren skett en gradvis förflyttning av filmproduktionen ut till regionerna från Stockholm, där det numera bara görs cirka fem filmer om året. Man kan ibland sakna storstadsmiljön i våra filmer. Men jag förstår att även Mälardalen är på väg att bli en region.

För att den regionala utvecklingen ska kunna fortsätta är det absolut nödvändigt att filmen centralt tillförs mer offentliga medel. Det offentliga stödet till svensk film måste dubbleras och nå samma nivå som i våra grannländer. Kulturpolitikens, näringspolitikens och regionalpolitikens resurser måste kombineras för att stödja svensk film.

Svenska producenter är en av de största satsarna i sin egen filmproduktion. Vi har ökat från 10 % till närmare 25 % under de senaste åren. Vi tror på framtiden. Vi hoppas att ni också gör det. Tack för mig.

Per-Erik Svensson, Filmpool Nord: Rubriken är: Filmproduktion centralt eller regionalt? Jag ska tala om det regionala. Svensk film har utvecklats positivt. Det finns en utvecklingskraft i svensk film. Det tror jag att vi alla kan ställa upp på.

Regionaliseringen av svensk film har bidragit positivt till att vitalisera svensk film. Vi har också sett en gradändring i branschen. I dag talar man om att också regionala produktionscentrum ska utvecklas. Det sägs också i avsiktsförklaringen. Det var skillnad för tio år sedan. Då fanns ett starkt motstånd mot regionaliseringen.

År 1992 startade den regionala utvecklingen med initiativ från Norrbotten och Västsverige. I dag finns 20 regionala resurscentrum för film och video som omfattas av hela Film-Sverige.

Dessa har huvudsakligen byggts upp med regionala medel. I dag satsas 18 ½ miljoner kronor enligt filmavtalet av den totala omsättningen på över 150 miljoner. Det är lite drygt 10 % som kommer från nationella offentliga medel.

År 2003 satsade de tre produktionscentrumen 61 ½ miljon kronor i långfilmsproduktion. Utan dessa medel hade det varit svårt att upprätthålla volymen i den svenska långfilmsproduktionen. Nästa år kommer ytterligare medel att tillföras bland annat Film i Skåne. Det gör att vi kommer att närma oss de pengar som filmkonsulenterna har att fördela till svensk långfilmsproduktion.

Vad har den regionala utvecklingen inneburit för svenskt filmliv? Mångfalden har ökat. Parallellt med att samproducera långfilmer satsar vi på att utveckla manusförfattare, nya regissörer med mera.

Samspelet med Stockholm, där största delen av produktionsbolagen finns, är i dag reellt. Det är ett samspel på ganska lika villkor, vilket det inte var från början. Initiativ till produktioner tas i dag i lika hög grad ute i regionerna som från Stockholm.

Filmer produceras i dag med hög konstnärlig och publik kvalitet ute i regionerna. Det kan man också se på de framgångar som exempelvis våra filmer som producerats i Norrbotten har just nu.

Regionala produktionscentrum är en garant för att olika slags människor, miljöer och tematik når biotekarna i vårt land. Vi ser i dag en helt annan typ av berättelser. Det gör också att publiken kommer nationellt till biograferna, vilket stärker biograferna.

De regionala långfilmsatsningarna runt om i länet ger också andra effekter än de kulturella effekterna. Produktionskostnaderna för produktionerna i Norrbotten var i fjol 135 miljoner kronor och 350–400 miljoner för Film i Väst. Detta gör att branschen utvecklas.

År 1992 när Filmpool Nord startade fanns det 6 filmrelaterade företag i Norrbotten, i dag finns det 60. En ännu snabbare utveckling har man givetvis haft för Film i Väst.

Vad ska en långsiktig svensk filmpolitik innehålla? Jag tror att den ska medverka till att den dynamik som har kommit fram mellan det regionala och det nationella upprätthålls och fortsätter att utvecklas. Det berikar svenskt filmliv.

En helhetssyn på långsiktig svensk filmpolitik måste genomsyras av hur man ser på public service. Under den period då den regionala utvecklingen har skett har det blivit en centralisering inom Sveriges Television där besluten alltmer fattas i Stockholm än vad som gjordes för tio år sedan.

Det är också viktigt att filmen diskuteras ur ett näringspolitiskt perspektiv. Man måste också försöka få in näringspolitiska satsningar för att stärka branschen mot de produktionsbolag som finns i landet. Regionernas styrka har varit att vi har jobbat kulturpolitiskt, näringspolitiskt och arbetsmarknadspolitiskt för att få fram satsningarna till svensk film.

Slutligen menar jag precis som Anita Oxburgh att filmen måste få mer centralt offentliga medel. Ett ökat nationellt stöd till de tre regionala produktionscentrumen är också det bästa erkännandet av de tre regionernas satsning på svensk långfilmsproduktion. I dag kommer bara 3 miljoner kronor av de 63 miljoner som satsas från regionerna på svensk långfilmsproduktion från nationella offentliga medel.

Jag tror på svensk films framtid. Jag hoppas att det kommer att tas en massa kloka beslut i kulturutskottet i framtiden.

Anita Oxburgh: Jag vill göra ett tillägg. När vi talar om svensk filmproduktion har vi bara talat om långfilmsproduktion. Men det är naturligtvis väldigt viktigt att vi också stöder dokumentärfilms-, novell- och kortfilmsproduktionen. Vi behöver ha en väldigt bred bas för utvecklingen av svensk film.

Ordföranden: Tack för den kompletteringen, Anita.

Vi går vidare under rubriken: *Vad innebär den tekniska utvecklingen för distributionen? Behövs biografier?* Det är kanske något provocerande. Jan Bernhardsson och Rickard Gramfors ska dela på det inslaget. Jan börjar, och han kommer från SF. Varsågod.

Jan Bernhardsson, Sveriges Biografägareförbund och SF: Ledamöter i kulturutskottet, kolleger i branschen, mina damer och herrar! Jag heter Jan Bernhardsson och är ordförande i Sveriges Biografägareförbund, och till vardags jobbar jag som vd för SF Bio.

Jag har inbjudits att tala under rubriken: Behövs biografen? Svaret på den frågan är ja.

Biografen med sin arkitektur och konst har under filmens hundraåriga historia varit väldigt viktig för upplevelsen av konstarten. Man går till biografen för att se film på bästa sätt men också för att vara tillsammans med andra, mötas i foajén och trivas i miljön.

Biografen är en av de få kollektiva massmedierna i Sverige, på samma sätt som våra sportarenor. Det är en plats där vi gemensamt kan uppleva både skratt och gråt. Biografen är också en av de få platser där både högt och lågt, smalt och brett samlas för en stor publik.

Publiken vill se film på bio. Den kollektiva upplevelsen är något oöverträffat. Till och med sportpubliken söker sig till sportarenor och utearenor för att se matcher på storbilds-TV. Allt för att få den kollektiva känsla som vi alla önskar.

Ingmar Bergman sade vid något tillfälle att filmen på biograf inte skulle uppleva sitt hundraårsjubileum. Jag är glad över att han hade fel. Han sade att den skulle vara död som konstform och ersättas med nya visningsformer.

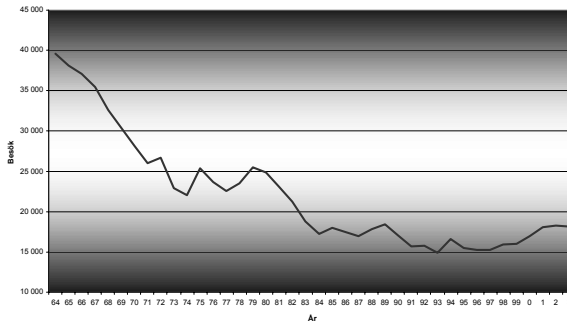
Vi har passerat hundraårsjubileet och är på väg att räkna ned mot tvåhundraårsjubileet. Men självklart delar jag Ingmars uppfattning om att det kommer andra visningsformer. Numera delar vi visningsformen för film med ett flertal andra. Jag tänkte fördjupa mig lite grann i det.

Filmmarknaden består av ett antal aktörer. Den första aktören som skapar film tillsammans med kreatörerna är producenten. Producenten går med filmen till en distributör som ska sätta ut den i marknaden.

Fram till 1980 var biografen egentligen det enda visningsfönstret i Sverige som film visades på förutom i SVT:s två kanaler. Under 80-talet skedde en revolution i visning av film. Det dök upp någonting som kallades video, och också begrepp som videovåld och allting annat.

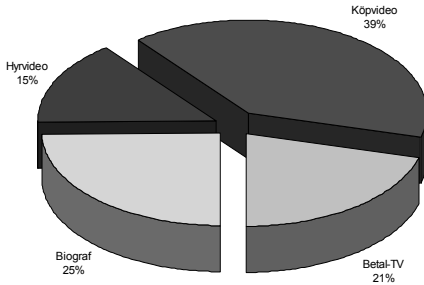
Hyrvideomarknaden satte stora spår i biografmarknaden. Sedan har det tillkommit ytterligare distributionsformer som köpvideomarknaden. Betal-TV-marknaden dök upp under 90-talet och också marksänd reklamfinansierad television och ett antal satellitkanaler.

Hur har detta påverkat biografmarknaden i Sverige? Vi kan titta på följande bild. Detta är statistik från 1963 då Filminstitutet startade. Vi ser hur kraftfull utvecklingen är när det gäller TV. Det satte sina spår i biografmarknaden.

Vid 80-talet ser ni effekten av en videomarknad som utvecklar sig. Vi ser också en ”dipp” under 90-talet då betal-TV och marksänd reklamfinansierad television och andra TV-distributionsformer dyker upp.

Sedan har biografbranschen stabiliserats för att under de senaste tre åren ha en bra uppgång från 15–16 miljoner besök till 18 miljoner besök.

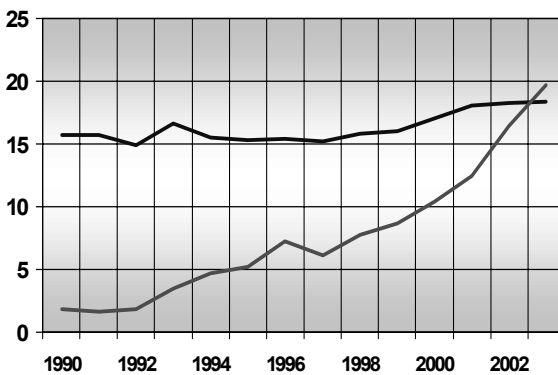

På konsumentmarknaden för rörliga bilder svarade 1980 biografen för 98 % av alla pengar som en film skapade. Hyrvideomarknaden svarade för ca 2 %. När vi summerar år 2003 svarar i dag biografen för 25 % av marknaden. Hyrvideosektorn svarar för 15 %, köpvideomarknaden för 39 % och betal-TV för 21 %. I de volymerna ser vi att biografens plattform har krympt kraftigt.

Lanseringen av en film går till på följande sätt. Man väljer att sätta den i biograffönstret först för att få en uppmärksamhet och få publiken att komma i första fönstret, som vi kallar det inom branschen. Efter sex månader släpps filmen på video, hyrvideo och köpvideo. Efter ytterligare sex månader i den visningsformen dyker filmen upp i betal-TV. Efter ytterligare tolv månader släpps filmen över till fri-TV-sektorn.

Vi kan se tendenser till att fönstren krymper ihop på grund av ökad teknisk utveckling, ökad bredbandspenetration och förändring i samhället. Det blir allt snabbare lansering. Det är klart att det blir effekter för oss som är verksamma i branschen. Det gäller framför allt oss i första fönstret, biograferna.

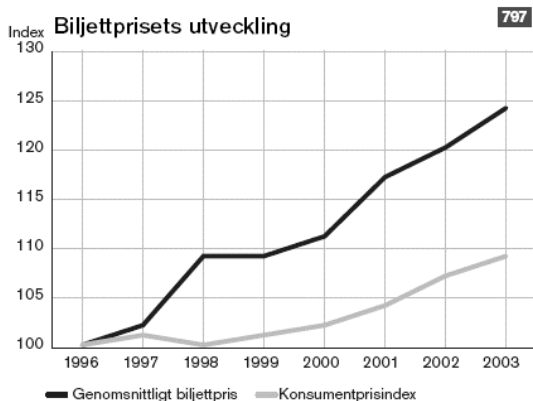
På grund av piracy och nedladdning på nätet är de internationella produkterna sådana att man måste lansera dem på ett och samma ögonblick för att det inte ska läcka mellan länderna. Vi lever i en global värld numera.

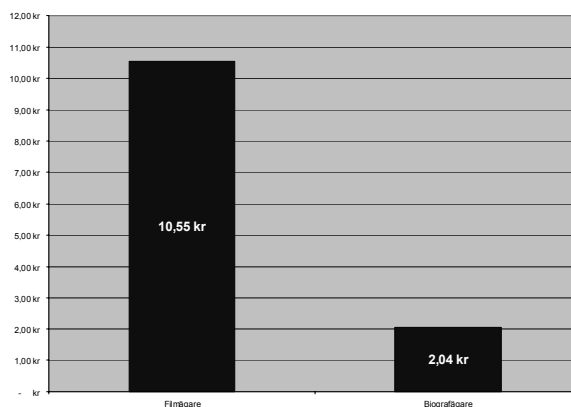
Vi kan göra en jämförelse och titta på hur biografutvecklingen har varit i antalet besökare jämfört med videoförsäljningen i Sverige under de senaste tolv åren. Det skedde något unikt år 2003. Antalet videofilmer var lika stort och gick om biografbesöken i marknaden.

Vi biografägare lever naturligtvis på att visa film på våra biografier. Vi har inga stora framtida intäkter från någon videomarknad eller TV-sektor till skillnad från dem som vi hyr filmerna av. Det är bion som är vårt levebröd, ingenting annat.

Kraven och konkurrensen för biograferna har ökat ständigt. Det krävs stora investeringar för att ge publiken det lilla extra som skiljer biografen från en hemmabioanläggning i vardagsrummet.

Samtidigt är inte publiken beredd att betala vilket pris som helst. Bilden [ovan] visar prisutvecklingen på en biobiljett från 1996 fram till år 2003. De senaste åren har filmkostnaden – det vill säga vad biografen betalar till den som har filmen – ökat kraftigt. Detta har direkt påverkat priset för biografbesöken.

Av den prisökningen har vi i biografägarledet fått behålla 2 kr av de totala 12 kronorna. För ett flertal biografier räcker inte pengarna till för att skapa lönsamhet. Dessa lönsamhetsproblem har i Sverige liksom i andra länder i Europa framkallat strukturaffärer där biografföretag går ihop för att spara kostnader och för att kunna erbjuda konsumenten ett så rimligt biljettpris som möjligt.

Som biografägare står vi med ena benet i konsten och andra benet i kassan. Lönsamma biografier har råd att satsa mer på osäkra kort på samma sätt som lönsamma bokförlag har råd att ge ut poesi. Samtidigt vet ingen någonting om en film blir en publikframgång innan filmen har visats.

Vi måste värna om mångfalden därför att publikens smak inte går att förutse. *Harry Potter* var framgångsrik. *Italienska för nybörjare*, *Lilja 4-Ever* var lika stora framgångar var och en på sitt sätt.

Den svenska filmen är oerhört viktig för den svenska publiken. De senaste megasuccéerna på Sveriges biografier har visserligen varit *Sagan om ringen*. Men inget får en bred svensk publik att gå på bio så mycket som exempelvis *Grabben i graven bredvid*, *Ondskan* eller den senaste succén *Så som i himmelen*.

Vi som nationella biografaktörer är av den uppfattningen att det till viss del är den svenska filmens bredd som får den svenska publiken att återvända till biograferna, vilket den har gjort de senaste fem åren. Därför är den svenska filmkulturen och den svenska filmproduktionen av oerhört stor betydelse för oss biografägare.

Sveriges biografägare vill stödja en levande svensk filmkultur. Det gör vi helhjärtat både nu och i framtiden. Svaret på frågan är: Ja, biografen behövs. Jag tackar för ordet.

Rickard Gramfors, Folkets Hus och Parker: Det här kommer att gå undan värre. Det är många bilder jag ska visa och mycket jag ska berätta om.

Biografbranschen står inför en verklig revolution när det gäller distributionen av film. Jag talar för Folkets Hus och Parkers och alla små regionala biografers del.

Som Åse har varit inne på har filmer visats på bio på samma sätt i princip över hundra år. Folkets Hus och Parker har varit med nästan lika länge och visat film i våra Folkets hus. Det är helt enkelt en projektor, en 35-millimeters filmremsa i celluloid, en filmduk och en ljudanläggning.

Produktionen är i dag, som man har snuddat vid tidigare, i princip helt digitaliserad ända fram till den högupplösta master som är grundmaterialet när man sedan går tillbaka till filmmidiet igen och kopierar över filmen till 35-millimeters film. Det är egentligen bara biovisningen som är analog nuförtiden.

Folkets Hus och Parker driver 270 biografier runtom i landet på små orter. Vi har 55 000 biografstolar, och vår marknadsandel är bara 3 %. En stor anledning till det är att vi har svårt att få tag på aktuell film. Film är i dag en färskvara.

Det innebär att i de 20 största städerna som har filmstad står 40 % av befolkningen för 80 % av biobesöken. Film är som sagt färskvara i dag. För våra små orter innebär det att vi inte får fatt på filmkopior. Det är dyrt att tillverka en filmkopia.

Vi får filmen långt efter premiären. Ofta är filmen då repig och sliten efter att ha gått dygnet runt på storstadsbiograferna. Vi måste dessutom om vi skulle få en färsk film skicka den vidare till nästa ort innan vi hinner exploatera den färdigt.

Transporten är dyr. En film är stor, otymplig och väger mycket. Det är ett stort problem när det gäller just kvalitetsfilm som oftast tas fram i ett fåtal kopior.

Så har vi den digitala distributionen. Det jag håller i min hand är en digital filmkopia. Ni som kan branschen vet hur stor en vanlig 35-millimeters kopia är. Den här kostar inte mycket att skicka runt. Den är billig att tillverka. Vi kan få en bättre kvalitet än traditionell 35-millimeters film. Det är inget slitage.

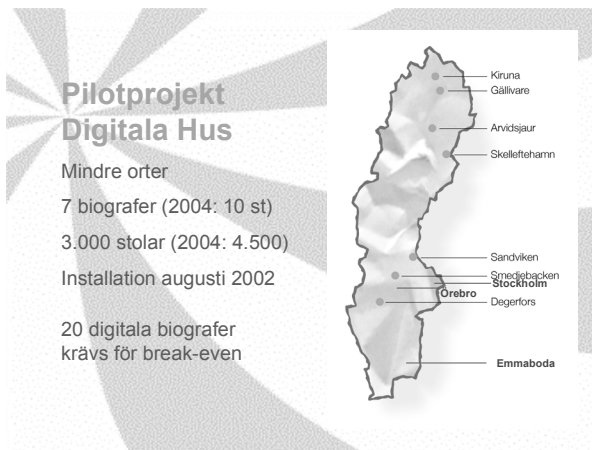
Vi kan därför visa filmen på de mindre orterna samtidigt som i storstäderna. Vi kan behålla filmen i en server, i en dator bakom projektorn, och visa den så länge vi har publik för den. Den är skyddad mot piratkopiering på ett väldigt kraftfullt sätt. Som ni vet är ett av de stora problemen i dag privatkopiering.

Den digitala kopian kostar inte mycket att skicka. Därmed kan vi också bredda repertoaren på de mindre biograferna med smalare film.

Miljökonsekvenser är någonting som man inte har talat så mycket om. Kostnaden för en traditionell kopia är 20 000–25 000 kr. Den väger 30–40 kg. Den är stor. Man måste ha stora lager och göra tunga lyft. Många gör illa ryggen av det. Det är också kemiska processer där man ska jobba i labbet. Det är en massa trä och plast som går åt till förpackningar. Sedan ska man skicka filmen med tåg eller buss som det går åt en massa energi till, och det blir avgaser m.m.

Den digitala distributionen kan gå via tapen, som jag sade, eller via satellit eller bredband. Då blir det ännu mindre transportkostnader.

Vi har dragit i gång Europas första digitala biokedja. Det brukar vi i varje fall skryta med på Folkets Hus och Parker. Det började som ett pilotprojekt i sju orter. Sedan i fredags har vi tio orter, då Emmaboda blev den tionde digitala biografen.

Vi skulle behöva ha 20 digitala biografer för att nå breakeven så att kopiorna kommer ned i pris och hela infrastrukturen fungerar som den behöver göra rent ekonomiskt.

Vi har varit väldigt framgångsrika när det gäller att få film digitalt. Det finns en väldig konservatism i branschen. Man är orolig för nya medier. Vi har fått förtroende från branschen att visa 25 filmer hittills.

Nu i höst blir det en verklig rush med tolv premiärer. Det ser väldigt bra ut. De flesta i branschen är väldigt positiva till tekniken och till resultaten.

Tack vare att vi kan få aktuell film och att vi kan behålla den i servern och visa den om och om igen har vi ökat intäkter och besök med 25–30 % på dessa biografer.

Det innebär också en mycket större möjlighet att bredda repertoaren och kunna köra konstnärlig film och regionalt producerad film som oftast bara tas fram i ett digitalt medium eftersom man inte har råd att ta fram 35-millimeterskopior.

Det handlar om dokumentärfilm, kortfilm och klassiker. Inte minst alla dessa nya utbildningar för ungdomar på mediegymnasier och liknande får en väldigt enkel väg. Det är bara att plugga in sin dv-kamera [digital videokamera] i projektorn och köra filmen på stor duk.

Det innebär också en hel del andra filmpolitiskt viktiga fördelar. Det går att texta den digitala filmkopian precis som en dvd. Man kan lägga till och dra ifrån en text. I dag kan man säga att man förstör en kopia genom att bränna in texten i en filmkopia. Här kan man alltså använda samma kopia för olika ändamål.

Vi har en ljudkanal ledig för tolkning för synskadade. Vi kan också använda textningen i integrationsarbetet i invandratäta områden. Det innebär att vi kan texta filmer från ovanliga filmländer på svenska. Vi kan texta svensk film på minoritetsspråk och naturligtvis som en hjälp texta svensk film på svenska.

Vi ligger långt framme i den internationella utvecklingen. Sverige, Brasilien, Kina, Indien och Sydafrika ligger oerhört långt framme i dag. Hollywood funderar och funderar och vill ha en världsstandard. Många väljer att fundera tillsammans med Hollywood och avvakta. Vi tror inte på det. Vi tror att vi ska gå före Hollywood i det här fallet.

British Film Council satsar i dag en våldsam massa pengar av sina lotterimedel för att dra i gång 250 digitala biografier för användning för konstnärlig film.

European Docuzone är ett annat exempel. Man går i gång med 200 biografier i Europa för framför allt visning av dokumentärfilm. Våra nordiska grannländer sparkar också i gång nu, och i Belgien har vi Kinopolis som har varit oerhört framgångsrika med sina tio digitala biografier.

Det här innebär också en förenklad distribution, inte bara av film utan av en lång rad andra underhållningsformer, utbildning och liknande. Den kan alltså ske via satellit eller via bredband, och det innebär också en interaktivitet. Vi kan ordna en debatt på en plats, och folk kan ta del av den debatten och vara med och debattera på en massa andra orter, inte bara i Sverige utan i hela världen. En biograf används i dag kanske 30 % av dygnets timmar. Med en sådan här anläggning kan man alltså använda bion mycket mer, hela dygnet.

Alternativt innehåll – det kallas så, men det är inget bra ord – är det samlade begreppet för allt annat än film på digital bio, men med biokvalitet. Där har vi genomfört bland annat tre visningar av Broadwaymusikaler som spelats in live på Broadway med hög kvalitet. Vi har visat David Bowie live via satellit från London. Det finns alltså en massa användningsområden. Vi visade fotbolls-EM i högupplöst format med surroundljud i somras. TV-spel och dataspel som man normalt sitter och spelar hemma ensam kan nu bli en gemensam sport för ungdomar och andra i biograferna. Man kan ha turneringar och liknande.

Och visst, som Jan Bernhardsson sade: Film ska ses på bio. Vad är då fördelen med att titta på film i digitala biografier? Jo, det är givetvis mötesplatsen, den gemensamma upplevelsen. I våra biografier handlar det om hög aktualitet och hög kvalitet. Det här är jätteviktiga begrepp för att vi ska få folk att komma till biograferna på de små orterna så att de inte åker in till centralorterna och så att de inte sitter hemma och tittar på video eller dvd, eller ännu värre, laddar ned filmerna från Internet, vilket är väldigt vanligt i dag. Naturligtvis måste vi tävla med biograferna vad beträffar service och bekvämlighet. Det är en mycket viktig framgångsfaktor som man sällan pratar om. Det handlar inte bara om projektionen och vad man visar på duken. Det ska vara skönt att gå dit, det ska vara kul att vara där och man ska bli väl emottagen. Vi kan alltså i de digitala biograferna också vara helt unika både beträffande filmlanseringen och jämfört med vad som kan visas hemma i TV:n med till exempel unika liveevenemang. Vi kan jobba inter-

aktivt. Vi kan också använda det här till rena samhällstjänster. Det finns en massa saker, medicin på distans till exempel, som den här tekniken går att använda till.

Jag vill därför hävda att digital bio *inte* är en teknikfråga. Vi får ofta den kommentaren: Det är ju bara en massa teknik. Men det handlar inte om det. Det handlar om att alla i hela Sverige har rätt till, och ska få se, aktuellt film-, kultur- och underhållningsutbud i hela landet. Det är alltså en fråga om demokrati. Tack för mig!

(Applåder)

Ordföranden: Tack Rickard! Då går vi över till det näst sista avsnittet: *Det filmkulturella arvets problem och glädjeämnen*. Ska allt bevaras? Vi har fått hit Sven Allerstrand, som är chef för Statens ljud- och bildarkiv, och därefter kommer Jan-Erik Billinger från Svenska Filminstitutet.

Sven Allerstrand, Statens ljud- och bildarkiv: Vad gäller frågan om den svenska filmen har en framtid är vårt problem att se till att framtida generationer får tillgång till den film som produceras och visas i dag. Det är den uppgift och det uppdrag som vi har.

För att försöka besvara de här frågorna tänkte jag utgå från de erfarenheter som vi har och den verksamhet som vi bedriver inom Statens ljud- och bildarkiv, som är det svenska nationalarkivet för ljud och rörliga bilder. Vi är en central myndighet under Utbildningsdepartementets forskningspolitiska enhet, men vårt anslag behandlas av kulturutskottet inom kulturens utgiftsområde, vilket är en något ovanlig konstellation.

Statens ljud- och bildarkiv bildades 1979, och verksamheten grundar sig på lagen om pliktexemplar av dokument. Det är en lagstiftning som vi och Kungl. biblioteket gemensamt förvaltar. Det uppdrag som regeringen har gett till oss är att vi ska förbättra informationsförsörjningen inom forskningen och öka tillgängligheten till tryck, ljud och rörliga bilder.

Man kanske ska fundera lite kring rubriken: ”Det filmkulturella arvet”. Vad är då filmkultur, och vad är det arv som finns inom filmkulturen? Är det bara spelfilmen, är det bara film på filmbas, eller är det, som vi ser det, alla yttringar av rörliga bilder? Där har också statsmakterna genom pliktexemplarslagstiftningen tagit klar ställning: Allt, alla former av rörliga bilder, är värda att bevaras. Det kan gälla TV, instruktionsvideo, musikvideo, kortfilmer, dokumentärfilmer och allt vad man nu kan tänka sig. Visserligen finns det specialregler för olika typer av material, men som sagt: Grundprincipen är fullständigt klar: Allt ska bevaras. Det är en av grundstenarna i lagstiftningen. Man ska inte låta enstaka institutioner eller enskilda personer på grund av personligt tyckande eller tidens smak få möjlighet att göra gallringar i det som samlas in, utan det finns en så kallad fullständighetsprincip inbyggd i det här.

Statens ljud- och bildarkiv har funnits i 25 år. Vi firar faktiskt 25-årsjubileum den här veckan. Det är klart att de här två principerna, nämligen att man ska ha en heltäckande syn på den rörliga bilden och att allt ska beva-

ras för framtiden, innebär att samlingarna har vuxit i en oerhörd takt. Vi har i dag ungefär 1,2 miljoner timmar av ljud och rörliga bilder, vilket motsvarar ca 50 000 dygn oavbrutet spelande av samlingen för att man ska kunna komma igenom den.

Vi har också sett den tekniska utvecklingen, till exempel videosystemens frammarsch, i en allt snabbare takt kombinerat med att de databärare som vi har att hantera, alltså videoband i första hand, har en relativt tveksam livslängd. Vi har då sett att den enda möjligheten att hantera de här stora volymerna på ett effektivt sätt, helt enkelt att kunna utföra vårt uppdrag, är att vi genom digitalisering har möjlighet att bygga upp stora digitala databaser kring det här materialet. Vi har också sett att vi inte har några möjligheter att ha ambitionen att allt som lämnas in ska sparas i den form som det har lämnats in. Det som det handlar om är att vi ska försöka föra över den här informationen i så oförvanskad form som möjligt till nästa generation. Längre än så kan vi inte sträcka oss i vår målsättning.

För att kunna klara det här krävs det att man har en aktiv, för att inte säga proaktiv, arkivhantering. Man måste alltså förutse den tekniska utvecklingen ständigt. Man måste ligga steget före för att inte drabbas av föråldrade system eller oläslig datainformation. Eftersom vi har sett att alltmer, även på den rörliga bildens område, kommer att produceras, distribueras och konsumeras i digital och elektronisk form är vår modell att vi bygger upp stora automatiserade databassystem som kan hantera det långsiktiga bevarandet och också öka tillgängligheten till det här materialet.

Jag kan nämna att vi tillsammans med Sveriges Television har digitaliserat mer än 5 500 kort- och journalfilmer. Det är alltså mer än dubbelt så mycket som hela den svenska filmproduktionen, som Åse Kleveland talade om. De finns då tillgängliga on-line för våra användare, som ju är den seriösa forskningen i första hand.

Vi ser det också som angeläget, för att kunna öka tillgängligheten till det här materialet, att det finns ordentliga katalogiseringssystem. Vår modell är att vi ska få in informationen om filmarvet i det nationella biblioteksdata-systemet Libris, vilket vi aktivt arbetar för att kunna uppnå.

Även filmen står inför ett teknikskifte. Som vi har hört här är det fråga om en digitalisering. I frågan om det skapar problem utifrån det långsiktiga bevarandeperspektivet är vår uppfattning den att det inte gör det. Snarare skapar det möjligheter för en tillgänglighet som inte finns i dag. Som jag sade: Vi har byggt upp system som bygger på en digital hantering. Digitala filer från filmerna passar väl in i de storskaliga systemen. Det är en liten del av materialet av rörliga bilder som ännu inte är inne i de här systemen. Vi ser alltså snarare att det i stället för problem finns glädjeämnen, och vi tror att genom samarbete med andra intressenter på området, inte minst Svenska Filminstitutet, Sveriges Television och andra kommer vi att kunna lösa den här uppgiften också i framtiden.

(Applåder)

Jan-Erik Billinger, Svenska Filminstitutet: Tack för inbjudan! Jag vill utgå från två begrepp i min presentation av Svenska Filminstitutets roll på film-
arvets område. Det ena är rollen som nationalarkiv för film, och det andra är rollen som nationalbiograf.

Som nationalarkiv för film är vi världens äldsta. Det bildades av giganter som Ivar Lo-Johansson, Artur Lundkvist och Robin Hood 1933 och införlivades i institutet 1964. Inriktningen har varit på den professionella filmen, film som konstnärlig uttrycksform. Den svenska filmen bevaras på sitt originalmaterial för att garantera att filmen som enskilt konstverk bevaras för framtiden. Den utländska biograffilmen deponeras hos Filminstitutet av distributörer.

Att bevara film på filmbas i kylrum, som vi gör, garanterar filmerna en livslängd på uppemot 500 år. Men i bevarandeuppdraget ligger också uppdraget att restaurera filmen. Den explosionsbenägna nitratfilmen överförs till säkerhetsfilm, och färgfilmer från 50-, 60- och 70-talen restaureras för att återge färgerna så nära originalet som möjligt. På det sättet har vi restaurerat filmer av Bergman, Troell, Widerberg och Roy Andersson.

En grundregel för vår verksamhet har varit att all biograffilm som visas också ska bevaras, och det sker på frivillig grund, inte inom ramen för pliktexemplarslagen. Bevarandeuppdraget avser då inte enbart filmkopior utan också tryckt material som belyser filmen som konstform och som industri. Det finns affischer, stillbilder, originalmanus och en hel del museiföremål, till exempel kläder och dräkter från Garbos tid och från filmen Fanny och Alexander.

I och med etablerandet av Filmarkivet i Grängesberg utvidgades Filminstitutets uppdrag till att också omfatta smalfilm, icke-professionell film och film som kulturhistoriskt värdefullt material. Det är sådan film som nu riskerar att försvinna. Satsningen är unik i Europa. I propositionen 2001 anges som ambition ett 20-tal nya arbetstillfällen och att arkivet ska kunna göra alla de olika saker som tillskrivs ett arkiv. I dag har vi resurser till sju personer, och vi finns i lokaler med begränsade verksamhetsmöjligheter. Vår vision är att bygga ett film archive online, där forskare kan gå in via sina datorer och få tillgång till det här fantastiska filmmaterialet.

Allt bevarande syftar ju till att göra någonting tillgängligt. Som nationalbiograf, med uppdrag som liknar Dramatens på talteaterns område eller Operans på musikdramatikens område, visar vi film på det sätt upphovsmannen en gång tänkt sig att den ska visas: stumfilm med musik, Cinemascope med den breda duken, Technicolor med de starka färgerna, experimentfilm och många goda klassiker. Det är visningsupplevelsen och autenticiteten som är central för vårt cinematek, och vi arrangerar omkring 1 000 visningar på de tre största orterna i landet. Tillgängligheten till det tryckta materialet sker genom vårt bibliotek, som är ett specialbibliotek för filmlitteratur i Sverige. På det sättet kan man lägga till ytterligare en roll för vår verksamhet, nämligen rollen som kunskapsbank för film.

Övergången till digital era har vi hört om tidigare i dag. För vår del förändrar det förutsättningarna radikalt. Den dag det inte finns filmkopior att bevara förändras förutsättningarna. I den framtida digitala miljön måste lagar och regler utformas så att kontinuiteten i arkivets verksamhet inte bryts. Mot den bakgrunden måste pliktexemplarslagen ses över. Men som Sven Allerstrand sade: Den digitala tekniken öppnar också många möjligheter för distribution och visning, helt enkelt möjligheter att göra filmarvet tillgängligt för en ny publik i dag. Rollerna som en levande kulturinstitution och som ett arkiv går samman i Filminstitutets uppdrag att bevara och göra filmarvet levande för dagens och morgondagens publik.

(Applåder)

Ordföranden: Tack Jan-Erik! Då har vi ett avslutande anförande om filmens framtid i Sverige. Per Lysander, rektor på Dramatiska institutet, välkommen upp!

Per Lysander, Dramatiska institutet: Jag kommer naturligtvis att försöka begränsa mig till några enstaka perspektiv på detta mycket vida ämne.

Den svenska filmen kan liknas vid en upplevelse av svensk ishockey som jag hade under min uppväxt. Det fanns en strålande tradition att se tillbaka på, och det var ett evigt vinnande av junior-VM, medan de professionella prestationerna i seniorlaget alltid uteblev och alltid blev en besvikelse.

Jag säger detta därför att sedan ungefär åtta nio år, inom det mycket omfattande utbytet av studentfilmer som finns inom utbildningssektorn, vinner Sverige allt som går att vinna. Vi avlöste någon gång i slutet av 90-talet Den Danske Filmskole som den mest prisbemängda filmskolan i världen. Det är en position som vi har hållit sedan dess. De skandinaviska filmskolorna håller en extremt hög kvalitet. Varför det är så kan jag gå in på vid ett annat tillfälle.

Det gör naturligtvis att det finns all anledning att se mycket ljust på svensk films framtid. Det finns en uppsjö av väl utbildade och oerhört begåvade unga människor som bankar på för att komma in i branschen. Däremot är detta steg in i branschen inte självklart lätt, och det leder till både besvikelser och anpassningsproblem. De unga studenter som lämnar DI kan riskera att antingen över huvud taget inte kunna etablera sig eller att tvingas anpassa sig till uttryck som är dem främmande.

Jag var för elva år sedan filmkonsulent, och jag kan se att branschstrukturerna, trots förändringar som har påpekats under dagen här, i förbluffande hög grad är desamma i dag som de var i början av 90-talet. När jag tillträdde som konsulent var också dessa strukturer mycket väl etablerade. Det gäller framför allt på producentsidan. Det gäller naturligtvis även de andra delarna i det vi kallar för filmbranschen.

Hur kan det komma sig att branschstrukturerna då har haft en sådan seghet och överlevt så mycket, trots att generationerna har avlöst varandra på det konstnärliga området? Ja, jag får väl börja med att självkritiskt säga

att detta uppenbarligen är ett område där Dramatiska institutet inte har lyckats lika väl som man har gjort i andra avseenden. Våra producentstuderter har inte gått ut och etablerat nya företag och vitaliserat branschen på samma sätt som till exempel har hänt i Danmark, där Den Danske Filmskoles producentutbildning har varit extremt framgångsrik och väldigt drivande i den explosiva utvecklingen av den danska filmen.

Ett annat skäl är naturligtvis också att den svenska filmpolitiken har haft som ett, inte högt uttalat, men lågt uttalat, mål att bevara branschstrukturerna. Det har varit både positivt och negativt, det vill säga man har stött den befintliga branschen när det har varit kris, och man har också ställt upp höga krav på hur man ska kunna etablera sig i branschen. Filmavtalet har brukat vara explicit: Stöd ges bara till erfarna producenter, och därmed har alltså steget för nyetablering i branschen varit mycket högt. Det är ett problem, och när det nu ska skrivas ett nytt filmavtal hoppas jag att man ägnar denna fråga en smula tankeverksamhet: Hur ska filmavtalet också kunna uppmuntra en bransch i förändring och inte bara se sig som en stödjare av något befintligt? Det är naturligtvis äventyrligt för staten att gå in och så att säga "pusha" för en förändring. En förändring bör vara idéburen, och staten kan i måttlig utsträckning ställa sig bakom estetiska kriterier eller kvalitetskriterier.

Jag bara noterar att det ändå finns ett område inom vilket branschen nu har uttryckt en enighet, konsensus, och det gäller i frågan om jämställdhetens roll i filmen. Jag tror att jämställdheten är en möjlighet, inte bara i sig själv utan också en kraft som skulle kunna förändra svensk film, förändra dess strukturer och öka förnyelsen inom den svenska filmbranschen. Jag tycker att en sådan förändring borde drivas av de tunga intressenterna, därför att fastän denna bransch som jag talar om är mycket seglivad i sina strukturer så är den ju svag, sårbar och ständigt hotad. Det finns några tunga aktörer som har reell kraft. Det är naturligtvis Filminstitutet, och det är naturligtvis Sveriges Television, och jag är glad att höra att flera talare har talat om behovet av samverkan mellan dessa båda krafter. Det är även filmutbildningarna, som är de dyraste utbildningarna i det svenska högskolesystemet och därmed står för ganska avsevärda resurser.

Jag tycker att dessa intressenter borde gå samman om ett målinriktat projekt, som det nu finns ideologiskt stöd för i hela branschen, om att stödja kvinnligt filmskapande med dess olika yrkesroller och filmer som har ett ärende vad gäller jämställdhetens utveckling i vårt land. Jag tycker att man ska prioritera detta. Det finns en modell för hur ett sådant här projekt skulle kunna byggas upp i det danska Dogmaprojektet. Jag tycker att de här tre intressenterna borde gå samman. För högskolesidans del kan jag säga att vi naturligtvis skulle vilja delta i detta och ge det mentorstöd som vi skulle kunna bygga upp. Jag tror att produktionspengarna måste komma från Filminstitutet och Sveriges Television. Men jag tror att om man bestämde sig för att göra tre fyra filmer om året i tre fyra år inom ett sådant här projekt så skulle svensk filmbransch se helt annorlunda ut efteråt.

Jag vill bara avsluta med detta: Det sades i inledningen att jag skulle ge ett utifrånperspektiv, och det är naturligtvis i en mening rätt, samtidigt som det är lite märkvärdigt att en person med mitt uppdrag som rektor för landets största filmutbildning och med min bakgrund som filmkonsulent skulle formulera ett perspektiv som skulle komma utifrån. Men det är nog sant, och det är möjligen ett faktum som då säger något om filmbranschens problem. Tack!

(Applåder)

Ordföranden: Tack så mycket, alla inledningstalare här! Jag hoppas att filmbranschens yngre filmmakare står sig bättre än vad juniorlandslaget i hockey gör för närvarande, för det har inte rosat marknaden de senaste åren – men vi får väl tro på bättre tider även för dem!

För att fortsätta med idrottstemat så går vi nu in i andra halvleken, även om man inom hockey förr pratade om perioder. I denna andra del av kulturutskottets offentliga utfrågning lämnar jag nu till några av mina utskottskolleger tillfälle att ställa frågor, frågor inte bara till dem som har inlett utan även till andra närvarande.

Vi gör som vi brukar göra, så att säga från störst till minst. Det minsta partiet, Miljöpartiet, har ingen ordinarie ledamot i utskottet och har ingen ersättare närvarande, så det blir inte riktigt fullt ut.

Nikos Papadopoulos (s): Jag har en fråga till Rickard Gramfors från Folkets Hus och Parker. Rickard sade att digitaliseringen ger en möjlighet till filmpremiärer i hela landet tidigare än i dag. Det kan vara rätt. Men jag undrar: Vilka är de största svårigheterna för att öka och utveckla digital bio?

Rickard Gramfors, Folkets Hus och Parker: Det finns naturligtvis en lång rad hinder för den här utvecklingen. Ett är den ekonomiska frågan, vad det kostar att köpa en digital anläggning. Som alla vet när det gäller teknikutveckling på IT-området stiger kvaliteten, och priset sjunker hela tiden. För oss har det varit en överlevnadsfråga när det gäller de små biograferna på de små orterna att få aktuell film.

Under vår resa har vi också stött på många andra problem. Vi har till exempel haft svårigheter med, som jag nämnde, konservatismen i branschen. Varje ny visningsform har emottagits med stor tvekan och till och med avoghet. Ända sedan ljudfilmen introducerades 1927 har man sagt om varje nyhet att det blir döden för filmen. Men sanningen är att TV, video och dvd alltid har inneburit ytterligare ett sätt att överleva för filmbranschen. Vi har brottats med de problemen, men de har överkommit. Vi satte hela branschen i en turistbuss och åkte till Smedjebacken, till en av våra första biografier, för att visa hur det ser ut. Det är jättebra kvalitet, det fungerar jättebra och kvaliteten är utmärkt. Det är den typen av problem vi har haft.

Likadant är det när vi pratar om andra saker än film – underhållning, rättigheter när det gäller TV-sändningar och sådant. Det finns ingen mental beredskap för att visa annat än film på biografer.

Jag vet inte om det riktigt var svaret på frågan.

Nikos Papadopoulos (s): Tack för svaret. Jag vänder mig nu till Jan Bernhardsson på SF och Sveriges Biografägareförbund. Hur ser ni på utbyggnaden av digital bio?

Jan Bernhardsson, Sveriges Biografägareförbund och SF: Vi tillhör dem som avvaktar en standard från Hollywood i och med att det rör sig om ganska stora investeringsbelopp totalt. För mitt företags räkning handlar det om en total investering på runt 380 miljoner kronor om vi ska digitalisera våra salonger. Då är det klart att man i det fallet vill satsa på rätt häst innan man satsar de pengarna.

Just nu finns det egentligen tre standarder på bioområdet, en så kallad RB, reklambio, med en ganska låg upplösning, ungefär som i den projektor vi använde här för att visa Power Point-program. Så finns det e-bio, det som Rickard och Folkets Hus och Parker håller på med, och så finns det d-bio som är den standard som Hollywood förespråkar. Där har man än så länge inte lyckats enas om en enhetlig branschstandard.

För vårt vidkommande har jag resonerat som så att för pionjärer med näsan i marken och pilen i ryggen gäller det att avvakta utvecklingen tills vi har hittat den rätta lösning som vi vågar investera pengarna i.

Rickard Gramfors, Folkets Hus och Parker: Jag vill göra ett tillägg. Jag vill inte gå i polemik, för då skulle vi hålla på hela dagen.

Det handlar för vår del naturligtvis om överlevnad. Vi ser att också andra, som Indien och länderna i Asien där man har en annan infrastruktur, har lite liknande problem som vi när det gäller landsort. Man måste hitta en överlevnadsstrategi, och det är så vi har tänkt oss och jobbat. Den kvalitet vi får i dag digitalt överträffar redan 35 mm. Det som också tillkommer nu, vilket är mycket glädjande och som vi hoppas mycket på, är ett nytt hyresystem för Europa som gör att man kan hyra en komplett digital anläggning för väldigt små pengar och bli garanterad ett stort antal filmtitlar. Vi ser framtiden an med tillförsikt.

Åse Kleveland, Svenska Filminstitutet: Jag vill bara säga att digitaliseringen och den nya tekniken generellt medför en större diversifiering, en större mångfald. Det tror jag att vi kommer att få se på biograferna framöver. En biograf är inte längre bara en biograf. Den kommer att vara allt från de strömlinjeformade multiplexerna i städerna, som SF och Jan Bernhardsson håller på med, till mera utvecklade kulturhusliknande verksamheter – också internationellt – där filmvisningen är en del av väldigt mycket. Vi ser specialkedjorna som visar dokumentärfilm och andra sorters filmer. Bio kommer att vara väldigt många olika saker.

Fördelen är att vi får en möjlighet att visa alla de olika format som görs av film. Problemet i dag är inte att det görs för lite film, men det är att för lite av den film som görs kommer ut till en publik.

John Brattmyhr, Folkets Hus och Parker: Jag vill betona att vi under hela projektet upplevt tekniska problem som vi har löst. Det har varit ett transparent projekt, och därför har vi tagit ansvaret för att på något sätt visa vägen.

Vad som är anmärkningsvärt och ganska tråkigt är att vi inte fått en krona i stöd från Svenska Filminstitutet eller från någon annanstans. Just nu har vi en fråga om parallellkopiéstöd. Det rör sig om en kopia, och vad jag har förstått är även den frågan bordlagd. Det är trist, tycker jag.

Nu har man ett filmavtal som sägs inte medge stöd i ett teknikskifte. Det är i sig också anmärkningsvärt. Vi har satsat de här pengarna av egen kraft och med lokal finansiering. Där skulle jag efterlysa en större pragmatism i branschen när det gäller att tillföra biograferna film i varje fall. Men här är motståndet och problemen alldeles förhärskande i nuläget för oss, och det måste sägas. Vi har problem där.

Kent Olsson (m): Jag vill börja med att tacka för en intressant exposé om svensk film.

Om jag räknat rätt har Svenska Filminstitutet ca 400 miljoner kronor. Sedan har vi också det regionala stödet till Film i Väst, Film i Skåne och dessutom kommunala stödpengar till svensk film.

Jag skulle vilja ställa en fråga: Anser man att de pengar som svensk film har används på bästa och mest effektiva sätt? Per Lysander sade att det inte hade förändrats så mycket sedan han jobbade där för ett antal år sedan. Jag vill ställa denna fråga till Åse Kleveland och Per Lysander. Kanske också någon annan vill svara.

Använder man de pengar man har på det mest effektiva sättet för att få ut mest till svensk films nytta?

Åse Kleveland, Svenska Filminstitutet: Det var en stor fråga, och jag kan självklart bara svara när det gäller de pengar som ligger under filmavtalet och som förvaltas av Svenska Filminstitutet. Det faktum att vi ligger på skandinavisk jumboplats när det gäller statligt stöd till film och samtidigt har den produktion vi har och har den marknadsandel vi har är det bästa beviset för hög effektivitet. Problemet i dag är att den nästan är för hög. Den privata insats som måste till för att få en film på benen är så stor att det påverkar både vilka filmer som görs och hur filmer produceras. Det är i det långa loppet inte sunt för en bransch när ständigt fler måste jobba under tariffen och ständigt måste sätta in sin utrustning och annat för att filmen ska gå med överskott.

Jag vill säga att vi är övereffektiverade på ett sätt som gör att vi riskerar att ruttna på rot – det lät väldigt dystert. Man sågar den gren som man sitter på. Det gäller produktionen.

Sedan är det väldigt många andra områden som vi är inne på. Här upplever jag att det inom vårt område, som på kulturområdet generellt, inte går att mäta i pengar all den insats som görs utan betalning, all den insats som görs av entusiasm, kärlek och intresse. Det gäller inte minst mycket av det som också händer ute i lokala biografier.

Det var ett långt svar för att komma fram till en konklusion: Ja, jag upplever att vi är effektiva, nästan i överkant.

Per Lysander, Dramatiska institutet: Jag vill verkligen inte polemisera mot Åse, men jag vill ändå peka på att det strömmar pengar till svensk film på olika vägar, som jag antydde. Det sätts in pengar via Utbildningsdepartementet, och under Kulturdepartementet är det i alla fall två breda floder, dels filmavtalet, dels de pengar som går via Rundradiofonden till SVT.

Jag tror ändå att det skulle kunna sägas att svensk film skulle kunna må bra av en ökad samsyn, att dessa pengar mera medvetet drog åt samma håll. Det blir med de konstruktioner som finns runt SVT och filmavtalet så att det för varje område blir av stor vikt att hävda sin egen integritet och sitt eget självbestämmande. Samverkan blir komplicerad när man har valt den formen. Jag säger inte att formen är felaktig, men jag vill peka på att detta blir en följd av de politiska beslut som tagits där man tillför pengarna. Jag tror att man skulle kunna komma längre på att samverka mellan de olika stora finansieringskällorna.

Kent Olsson (m): Det lät ju väldigt bra, i alla fall från Åses sida, att man inom svensk film är effektiv och utnyttjar pengarna på bästa effektiva sätt. Men har vi ännu lärt något av utlandet? Danmark tas ofta som exempel. Vad är det som Åse anser att vi skulle kunna lära internationellt sett? Eller är det så att vi är bäst?

Åse Kleveland, Svenska Filminstitutet: Nej, det tycker jag definitivt inte. Vi har nu en utgångspunkt för att kunna bli en av de absolut bästa. Per nämnde tidigare språnget från utbildningen och in i branschen. Jag tycker att vårt stödsystem är för lite differentierat. Bland annat tror jag det hade varit intressant att ha en stödordning för debutanter. Jag tror att man kanske i högre grad skulle titta på en egen pulje för lågbudgetfilm. Men det vi verkligen saknar är insatser på utveckling, för att kvalitetssäkra de projekt som sätts i produktion. Vi skulle ha en möjlighet, inom ramen för nästa avtal, att ge dem som har ett manuskript som kanske inte är riktigt färdigt för konsulenterna hjälp och bistånd med detta. Det är någonting vi ser på dansk sida, i Norge och i en rad länder.

Hos oss har man varit väldigt upptagen av detta med effektiviteten i hanteringen av stöden. Det ligger också i själva avtalet. Tittar man på hur liten administration vi har av de stöd som går till produktion ser man att mindre än hälften så många människor jobbar med detta i Sverige som i till exempel Danmark. Med tanke på hur pass mycket pengar som delas ut till

produktion tror jag i det långa loppet att det är viktigt både att man kan följa upp dem och, inte minst, att vi i högre grad kan vara med och utveckla de projekt som sätts i gång.

Hans Backman (fp): Tack för en intressant föredragning om svensk film under förmiddagen! Jag har en fråga till Jan Bernhardsson på SF angående detta med biograferna. Att de behövs är vi nog eniga om i den här lokalen. Min fråga i anslutning till det är: Vad skulle en sammanslagning av SF och Sandrews innebära för antalet biografier på Sveriges mindre orter och i Sveriges mindre kommuner för bredden på filmutbudet i landet?

Jan Bernhardsson, SF Bio: Hur påverkar detta landsorten? Vi ska vara klara över att den affär som SF Bio och Sandrews biografier diskuterar rör sig om totalt 14 orter i Sverige. Av landets 290 kommuner visas det film i 270, och i 259 av dessa finns det en biograf på respektive ort. Det vi talar om nu är alltså en strukturomvandling i de elva större kommunerna i landet. Svaret på frågan är alltså att det kommer att bli ett lika rikt filmutbud i fortsättningen om den här affären går igenom.

Erik Broberg, Filmuthyrareföreningen: Det vi upplever som distributörer, och jag tror även jag kan göra mig till tolk för samtliga svenska filmproducenter i den här frågan, är att vad som vore förödande för svensk filmproduktion och filmdistribution är just om SF fick köpa Sandrews. Ett biografmonopol är verkligen vad vi inte behöver i Sverige just nu. Vi behöver en tillväxtmotor, och då behöver vi en marknad, precis som vi haft tidigare.

Jan Bernhardsson, SF Bio: Som jag redovisade tidigare har ju biograferna som visningsform varit, och är, utsatta för visningskonkurrens från alla andra fönster där man väljer att exploatera film. Vi lever ju på vår biljettintäkt. Under de senaste åren har vi dragits med väldigt stora kostnadsökningar för just film, vilket har gjort att lönsamhetsnivån i biografmarknaden nu är sådan att det inte finns utrymme att konkurrera i den utsträckning som vi har gjort. Vi konkurrerar inte så mycket om biografbesökare, utan vi konkurrerar just om att få köpa film från Erik och alla andra distributörer. Det är det som har drivit upp vår prisbild.

Ordföranden: Erik får avsluta den här lilla debatten.

Erik Broberg, Filmuthyrareföreningen: Jag vill bara notera att Bonnierägda SF Bio har gjort rekordresultat de senaste åren, så visst finns det plats för fler aktörer.

Ordföranden: Har Hasse någon följdfråga på det?

Hans Backman (fp): Ja, det har jag. Jan har ju beskrivit att en av orsakerna till att man behöver slå ihop SF och Sandrews är att utvecklingen i världen är sådan att biograferna tappar marknadsandelar i filmvisandet. Man

konkurrerar med andra distributionsformer som dvd, TV och video. Min fråga är om man har tittat på detta. De senaste åren har ju uthyrningen av dvd och video och antalet biobesökare visat sig öka samtidigt. Kan det vara ett till trebrott på gång här – man tittar på video och TV och stimuleras då också i ökad utsträckning att gå på bio, inte minst den nya biogenerationen? Det ena skulle alltså gynna det andra, precis som med fotboll: När man har sett en fotbollsmatch på TV vill man sedan gärna se en live för att uppleva stämningen och allting som är runtomkring när man ser den på plats.

Ordföranden: Det kollektiva deltagandet hörde vi ju också om tidigare.

Jan Bernhardsson, SF Bio: Till stor del är biografbesökandet i Sverige beroende på vilken typ av film som visas. Vi kan ställa oss i relation till andra länder också. Vi har haft enorma publikframgångar de tre senaste åren med bland annat *Harry Potter* och *Sagan om ringen*-trilogin, vilket har drivit upp marknaden. Trebrottet kom väl egentligen år 2000, då vi hade en fantastisk utveckling av svensk film.

Jag skulle nog vilja påstå att den tillfälliga uppgång vi sett på biografmarknaden framför allt är betingad av väldigt bra filmer. Vi ser redan i år att det börjar tunnna ut. Som biografägare är vi väldigt beroende av biografbesökarna. Vi har samma kostnader oavsett om det sitter en i salongen eller hundra.

Erik Broberg, Filmuthyrareföreningen: Visst är det så att de här olika fönstren – dvd, video, betal-TV och bio – kompletterar varandra. Den här branschen är en mycket framgångsrik bransch som har en enorm framtid framför sig. Jag ser inte något som helst problem med dvd och video vad gäller påverkan på biografmarknaden i Sverige.

Anita Oxburgh, Föreningen Sveriges Filmproducenter: Vår stora oro på produktionsidan, i samband med kompletteringen av de olika medierna, är att med en enda huvudman och brist på konkurrens i visningsledet så blir bredden inte lika stor i filmproduktionen. Det är ändå bara en huvudman som ska besluta vad som visas på biograferna, där man är driven av lönsamhetstänkande och stordriftsmekanismer. Vi känner oss alltså djupt oroad av den här sammanslagningen.

Åse Kleveland, Filminstitutet: Det är klart att det är en krävande övning att driva biograf. Vi ser också internationellt en konsolidering på biografisidan där kedjor går ihop. Men ingenstans, inte i Europa i alla fall, kommer man i närheten av en sådan koncentration som en sådan här transaktion kommer att leda till. Det är ändå fråga om 95 % av marknaden, också i de stora städerna, och det är ganska unikt.

Rickard Gramfors, Folkets Hus och Parker: Som jag redovisade tidigare står en liten del av befolkningen för majoriteten av biobesöken. Och det är i de allra största städerna, just de städer där SF och Sandrews finns. Det

finns alltså en enorm publikpotential i resten av landet som inte har tillgång till aktuell film, och det är ett väldigt stort problem. Jag tror att vi skulle kunna driva upp biobesöken kraftigt om alla kunde visa aktuell film samtidigt.

Sedan en liten viktig aspekt som det sällan talas om: Det biograferna tjänar pengar på är inte biobiljetterna, det är godiset och popcornen. Glöm inte det!

Ordföranden: Här kommer affärshemligheter, vill jag lova!

Lars Gillegård, Våra Gårdar: Jag kan bara säga att Konkurrensverket håller på att pröva den här affären nu. De remissvar som kommer in, tillsammans med SF:s ansökan, tror jag kommer att ge en ordentlig genomlysning av den här branschen. Egentligen är det väldigt mycket filmpolitik. Det är filmavtalet, men det handlar också om hur branschen fungerar näringsmässigt. Detta tycker jag vore intressant att sammanfatta och studera särskilt.

Mindre biografier, som Våra Gårdar representerar, påverkas naturligtvis väldigt mycket av en sådan här affär om den går igenom. Ytterst skulle jag vilja säga att det är en yttrandefrihetsfråga som egentligen inte Konkurrensverket ska pröva.

Ordföranden: Det är väl rimligt att Jan Bernhardsson får avsluta rundan kring den här frågan.

Jan Bernhardsson, SF Bio: Jag är tacksam för det. Jag ville bara svara Anita, som hade en oro kring att inte få ut svensk film i samma utsträckning om affären går igenom. Jag vill bara påtala att vi lever på att visa film, och vi kommer att leva på att visa film i framtiden också. Även om vi har popcorn och godis går inte detta att sälja utan att man har bra filmer. Självklart är det så. Historiskt sett har vi heller aldrig sagt nej till en enda visning av svensk film, och vi kommer inte att göra det i framtiden heller. Det kommer att bli vårt framtida levebröd.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Lars Gillegård: På vilket sätt upplever du att affären mellan Sandrews och SF skulle påverka Våra Gårdar?

Ordföranden: Låt mig bara säga att det är utskottet som ställer frågorna i dag. Vi kan se hur det ser ut tidsmässigt på slutet innan jag släpper i väg andra frågor. Annars vet jag inte var det slutar. Då kan jag tappa kontrollen över det här.

Gunilla Tjernberg (kd): Jag vill också ta tillfället i akt att tacka för en spännande genomgång under den här förmiddagen. Jag tänkte knyta an lite till det filmlandskap som jag uppfattat är i stor förändring. Jag har också kunnat tolka det som att denna förändring delvis beror på den tekniska utvecklingen. Den kan också bero på en ny generation filmskapare och även de regionala resurs- och filmcentrum som har tillkommit. Allt detta är naturligtvis positivt, sammanfattningsvis.

Jag har också förstått att samarbete är en nödvändighet. Det inledde Åse Kleveland med, och det har också kommit fram i den analys som Per Lysander har gjort, både i ett svar på Kent Olssons fråga och i hans analys från talarstolen. Jag förstod då att det finns ett samarbete som har visat på ett lyckat resultat, nämligen när man arbetat med novellfilm. Sedan efterlystes det liknande samarbetsresultat i positiv bemärkelse när det gällde barnfilm men också dokumentärfilm. Jag kan tänka mig även annan film.

Jag kommer då till min fråga, för att ta fasta på att vi ska medverka, från politiker och förtroendevalda men också från branschen, till den dynamik som vi kan se: Vad är det som gör att det lyckades med ett samarbete när det gäller den ena delen, novellfilm, men att det i dag efterlyses ett samarbete mellan barnfilm och, som man exemplifierade med, dokumentärfilm? Jag vill gärna ha svar från några olika företrädare för branschen, men jag riktar mig först och främst till Åse Kleveland.

Åse Kleveland, Filminstitutet: Jag kan ge ett kort svar, och det är pengar. Det finns oerhört begränsade resurser för både kort- och dokumentärfilm och barnfilm i dag. När vi kunde gå in i novellfilmssamarbete med Sveriges Television var det delvis tack vare att biobesökandet blivit så bra att intäktssidan ökade. I dag ska 10 % av det som går till produktion användas till utveckling, och vi har rätt och slätt använt en del av detta. Vi har funnit att investeringar i novellfilmsproduktion är väldigt viktiga utvecklingsprojekt. Men de pengarna har vi alltså hittat på marginalen. Det finns inte i dag en ekonomi som gör att vi skulle kunna gå till Sveriges Television och lägga upp till någonting liknande.

Ordföranden: Hur är det med SVT? Har du, Jan-Olof, några synpunkter på det här?

Jan-Olof Gurinder, SVT: Det är väl alldeles riktigt att penningproblemet gäller för alla. Sedan är det också villkoren för samarbete mellan branschen och Sveriges Television samt kanske också den fråga som Per Lysander tog upp, nämligen att Sveriges Television ser det som väsentligt att medverka i en produktion som tar sikte på att vi ska fullfölja det uppdrag vi har som ett sändande företag och ett public service-företag. I den mån det då uppfattas som att vi ska vara ett instrument för någonting annat än utsändningen av program, som i en del fall med filmer, kan det skapa problem.

Man ska komma ihåg att Sveriges Television bidrar med ett väldigt stort belopp in i filmavtalet utan att de pengarna resulterar i några program som Sveriges Television kan sända. När det gäller dokumentärfilm, novellfilm och kortfilm ska man också komma ihåg att televisionen där i realiteten är det enda viktiga och stora visningsfönstret. Där har vi under alla år kunnat uppleva att önskemålen om att kunna få göra novellfilm och kortfilm har varit större än både de resurser som SFI har haft och de som Sveriges Television har avsatt. Nu kommer det kanske på den senare punkten att se

bättre ut under kommande år. Men det är alltså en summa av hur mycket pengar som finns, beslutandefunktioner på olika ställen och kanske ambitioner och önskemål från dem som verkar, vilka vida överstiger de pengar som kan sättas in i sådan här verksamhet.

Ordföranden: Gunilla, har du någon uppföljningsfråga kring detta?

Gunilla Tjernberg (kd): Ja, det har jag, även om den inte är knuten just till detta. Jag konstaterar i alla fall att det finns en uppfattning från Filminstitutet om vad det är som behövs för ett ökat samarbete, att SVT uttrycker sitt uppdrag och att Per Lysander hade en lite annan analys.

Jag lämnar dock denna fråga och måste få passa på att ta en till. Vi fick höra att år 2001 – det var den statistik som fanns – var det fler människor som såg svensk film utomlands än i Sverige. Jag måste få ställa frågan: Kan någon svara på vad det är som gör denna expansion, som tydligen är en stor förändring? Vad är det som har hänt?

Ordföranden: Vem följer upp statistiken kring utländska biobesökare på svenska filmer? Är det Åse?

Åse Kleveland, Filminstitutet: Jag kan väl nämna att en av de saker som hänt är Lukas Moodysson. Det är helt klart att hans filmer, både *Fucking Åmål* och *Tillsammans*, blev våldsamma publiksuccéer också utanför landets gränser. Jag tror att det 2001 var 1,4 miljoner biljetter sålda utomlands, samtidigt som det plötsligt är 557 000 på *Pippi i Söderhavet* i Tyskland och så vidare. Det är alltså en mix. Det är ju också en förskjutning i tid. Filmerna visas ofta flera år efter det att de haft premiär här hemma.

Vi sitter nu och ser på det här materialet för att gå in i det. Vi tycker att det är väldigt intressant i förhållande till en vidare satsning på det här området. Men det är säkert fler här i publiken som kan säga något om detta.

Ordföranden: Förmodligen var ditt svar väldigt uttömmande, för det är ingen som vinkar och vill komplettera.

Rossana Dinamarca (v): Jag har två frågor. Jag tänkte börja med det som bara lite hastigt togs upp av Åse, nämligen detta med kvinnliga filmskapare. Jag tittade på verksamhetsberättelsen för 2003 för SFI, och bland de 20 svenska filmerna i topp var endast en gjord av en kvinna, Ella Lemhagen. Jag menar inte att vi ska tvinga människor att se filmer av kvinnliga filmskapare, men däremot ser jag ett problem i att utbudet av film gjord av kvinnor är väldigt litet.

Bara i förra veckan, tror jag, presenterade Marianne Ahrne vilka som hade fått förhandsstöd. Av de tio eller elva personerna var bara en kvinna, och hon fick det näst lägsta beloppet. Kvinnor aviserar att man lägger av med filmbranschen och filmandet därför att det är alldeles för tufft att få pengar. Det presenterades här att 25 % av långfilmsregissörerna är kvinnor, och det är ändå en ökning – alldeles för liten, anser jag.

Jag skulle vilja höra från dig, Åse Kleveland, men också från de olika filmcentrum vi har representerade här: På vilket sätt kommer man att aktivt arbeta för att satsa på kvinnliga filmskapare? De finns ju uppenbarligen, men vad ska man göra för att lyfta fram dem än mer? Det var min första fråga.

Åse Kleveland, Filminstitutet: Det jag har lust att säga först är att en tredjedel av de långfilmspremiärer vi har i höst faktiskt är filmer regisserade av kvinnor. Våldigt många av dessa är debutanter. Det vi ser är att den ökning som nu sker när det gäller kvinnliga långfilmsregissörer också är ett uttryck för ett generationsskifte. Många av de här kvinnorna har fått sin utbildning och kommit in i filmen genom den väldigt breda rekrytering och utbildning som har skett de senaste tio åren. Tittar vi på Novemberfestivalen i Trollhättan ser vi att nästan precis 50 % av de deltagande filmarna är kvinnor. I vår Drömfabriken gäller detsamma. De som är nya och unga har precis som killarna några år att gå när man gör film i de kortare formaten. Just nu är det fler som närmar sig långfilmsstudiet.

En viktig faktor här tror jag också är frågan om förebilder. Jag tror att innan Kay Pollacks film slog igenom publikt var den mest sedda filmen i Sverige i år Teresa Fabriks *Hip hip hora!* Det är klart att det har en enorm signaleffekt. Man ska nämligen vara klar över att det är producenterna som väljer sin regissör, och det är producenterna som söker stöd av oss. Därför är det oerhört viktigt att kvinnor representerar samma bredd genremässigt som männen gör. Det ser vi nu med de unga.

Jag tror att den situation vi nu har beror på väldigt många sammanfallande fenomen. Ett är att det är ett generationsskifte. Ett annat är den debatt som har varit. Jag tror att den har varit oerhört viktig för att någonstans lyfta upp och synliggöra behovet av att ge kvinnor större plats när det gäller filmskapande.

Hos oss har vi en ständigt pågående diskussion, både med konsulenter och med andra i huset, om vad vi kan göra. Vi har inte i dag ett filmavtal som erbjuder några speciella instrument när det gäller detta. Däremot står det väldigt klart i riksdagens beslut om bidrag till filmavtalet att vi ska arbeta för en ökad jämlikhet. Det faktum att branschen och staten nu har beslutat att jämlikhet ska ligga som en genomgående dimension i ett kommande filmavtal skapar förstås också en helt annan situation och en helt annan utgångspunkt för en rad initiativ än den vi har i dag.

Vi gör en del på olika områden, men jag tror inte att jag ska använda tiden till att gå in på dem här om det inte är önskvärt. Det viktiga från vår sida sett är att Filminstitutet kan göra något, men vi konstaterar i dag att det är långt färre kvinnor än män som söker stöd. Det är punkt ett. Det betyder att för de flesta stöden är kvinnor överrepresenterade bland dem som får stöd, det vill säga det är en större andel som får stöd än som söker. Av detta har vi slutit att det inte är på Svenska Filminstitutet som den stora

korken i flaskan sitter utan i de led som ligger tidigare. Därför är detta en gemensam utmaning för hela branschen och inte minst för utbildningsinstitutionerna.

Anita Oxburgh, Föreningen Sveriges Filmproducenter: Jag tror inte att man kan överskatta mansdominansen i vår bransch och i hur många led den fungerar. Det är helt sant att det är fler kvinnor som kommer fram, men alla årets kvinnor är debutanter. Det är första gången de gör film. Inga av de kvinnor som tidigare gjort film finns med i årets projekt. Det här är någonting som vi måste angripa på ett väldigt strukturellt sätt. Det sitter i väldigt sega strukturer med brist på analys och djupare eftertanke om hur saker och ting hänger ihop.

En av farorna när man får fram en hel kull med debuterande kvinnor är att de plötsligt blir representanter för sitt kön. Chanserna att de alla kommer att lyckas är ganska små. Oddsens är emot de flesta filmer som går upp. Som ni säkert vet är det kanske fem, sex av 25 filmer som verkligen slår varje år. Det blir väldigt lätt att den allmänna debatten skapar en sorts opportunistisk där man tycker att det är bra att satsa på kvinnor men kanske inte riktigt vill angripa de sega strukturer som vi måste ta itu med för att åstadkomma en förändring.

Per-Erik Svensson, Filmpool Nord: Regionalt försöker vi jobba för att få fram kvinnor i alla funktioner. Jag tycker ofta att man i debatten bara pratar om regissörer, men det handlar också om att det finns för få kvinnliga producenter. Då krävs det speciella insatser för att stimulera så att kvinnor också tar steget och blir producenter. När det gäller kort- och dokumentärfilm är det ungefär 50 % kvinnor och 50 % män som gör filmerna, men när det gäller att ta steget till långfilm blir det de manliga regissörerna som på något sätt vågar mest. Det kanske är motståndet i branschen, jag vet inte, men jag tror också att det är de här etablerade strukturerna som Anita pratar om.

Jag tror att det kommer att bli en ganska stark förändring de närmaste åren, men det behövs speciella insatser, mer stöd och mer riktade pengar för att stimulera kvinnor att ta steget att våga göra långfilm. Det är väldigt få projekt man får in till sig.

Bengt Toll, Film i Väst: Vi producerar mer än hälften av de långfilmer som görs i Sverige, så det är klart att vi har ett särskilt ansvar. När man lyssnar på den här diskussionen verkar det som om svensk bransch i princip består av Sveriges Television och Svenska Filminstitutet, men det är ju fler som fattar beslut under hela den här processen.

Jag ska inte vara en man till som pratar mycket, utan jag ska bara säga detta: När man tittar på det danska exemplet visar det sig att flera av de stora danska succéerna på senare år faktiskt har gjorts av kvinnliga regissörer. En anledning till det tror jag är att om man kan öka volymen och göra fler filmer så får fler möjlighet att pröva och också möjlighet att misslyc-

kas en eller två gånger. Det tror jag nästan är A och O i detta. Titta på vilken teaterregissör som helst: Man får rätt många försök att jobba, pröva, testa, bli bedömd och så vidare. Här gör man en långfilm, och om inte den lyckas är man borta. Så kan vi inte fortsätta att ha det. En ökad volym ger, förutom en massa andra bieffekter, också möjlighet att göra ett par filmer, och då kommer de att bli bra. Det gäller både män och kvinnor, men särskilt kvinnor som har en längre väg fram.

Rossana Dinamarca (v): Först vill jag bara tacka. Jag tror att det ligger mycket i det Anita säger. Kvinnliga filmskapare har funnits innan alla de kvinnor som kommer nu. Vi får hoppas på en positivare utveckling.

Jag vill sedan göra ett hopp till frågan om våra minoritetsgrupper. Rickard från Folkets Hus tog upp de möjligheter som det digitala ger att nå ut på olika minoritetsspråk. Men jag skulle vilja höra hur man tar sitt ansvar när det gäller att synliggöra de här grupperna. Det gäller alltså inte att bara kunna texta en film på några av våra minoritetsspråk, utan det gäller också att synliggöra dessa grupper. Jag känner att det är viktigt att arbeta för att kunna vidmakthålla språket men också kulturen för barn och ungdomar som hör till de olika minoritetsgrupperna.

Rickard Gramfors, Folkets Hus och Parker: Jag vet inte om frågan var riktad specifikt till mig. Jag tror att alla här ska ta sig en funderare på frågan, såväl i produktionsledet som distributionsledet och visningsledet och naturligtvis också Filminstitutet, hur man gör för att synliggöra minoritetsgrupperna i filmerna men också hur man attraherar dem att gå till biograferna. Hur kan de känna igen sig? Hur kan de använda film på olika sätt?

Bara inom Folketshusrörelsen har vi ett enormt problem med återväxten när det gäller aktiva i Folkets Hus generellt sett. Det gäller yngre människor men naturligtvis också människor med invandrarbakgrund. Där måste man jobba väldigt aktivt för att få in de grupperna. Lokalerna kan användas som möteslokaler men också för filmvisning, teater, dans och för ändamål på en massa olika områden.

Det finns ett slags strukturell rasism i Sverige som man osynliggör eller inte pratar så mycket om, utan man säger att vi alla är för invandring och att allt är jättebra. Men på det praktiska planet görs det inte så mycket, tyvärr.

Vad vi från Folkets Hus sida kan göra aktivt är att gå ut till invandrargrupper i invandratäta områden, framför allt kring de större städerna, och försöka ställa frågan: Vilken typ av film vill ni se? Vill ni jobba aktivt med filmvisningar för att attrahera den här publiken?

Det är en lång process, men jag tror att det är i den änden som vi måste börja.

Birgitta Sellén (c): Tack för bra information. Det kanske är tur att vi inte fick den här informationen innan motionstiden gick ut, för då hade våra motioner blivit så väldigt långa.

Jag har ett par frågor, men jag vill börja med att haka på Rosannas frågor kring kvinnor. Jag har läst ett uttalande, och jag tror att det blir Åse Kleveland som i första hand kommer att svara på frågan. Det står i uttalandet: Antalet kvinnor i ledande funktioner har ökat och börjar luckra upp en mansdominerad bransch. För att denna utveckling inte ska stanna upp behövs mer resurser.

Det känns som att det behövs en förklaring, för på övriga arbetsmarknaden anställer man ju inte fler människor bara för att man ska få in fler kvinnor, utan man jobbar inom det material man har. Jag skulle vilja ha en förklaring till uttalandet.

Åse Kleveland, Svenska Filminstitutet: Har jag sagt det? Jag tycker att det hade varit bättre om den som gjort uttalandet förklarade det.

Anita Oxburgh, Föreningen Sveriges Filmproducente: Uttalandet kommer från Producentföreningen, så det får jag ta ansvar för. Det är väl helt enkelt så att om man befinner sig i en bransch som är så pass mansdominerad som den svenska filmbranschen och om resurserna blir mindre och mindre – vi har ju haft krympande resurser därför att producenterna har gått in med en stor del av finansieringen av sina egna filmer – då blir det ett krympande utrymme också för dem som är nyetablerade inom filmområdet inom olika funktioner, därför att det finns gamla nätverk och det finns strukturer på plats. Därför tror jag, precis som Bengt Toll, att när man expanderar och gör mer film blir det större möjligheter att öka den här balansen.

Jan Kolk, Svenska Teaterförbundet: Jag vill haka på Per-Erik från Film-pool i Nord, som tidigare var inne på att för att nå framgång när det gäller jämställdheten inom filmen måste man se filmproduktionen i sin helhet. När man tittar på teamen kan man konstatera att det är oerhört traditionella arbetsfördelningar som finns där, till exempel bland filmfotografer och andra, så det behövs nog en satsning på hela branschen. Jag tror att det finns ett samband med resurserna, därför att den här branschen är extremt frilansbetonad. De medlemmar som jag representerar finns både bakom och framför kameran, och bland dem finns i stort sett inga tillsvidareanställda.

När man ska komma åt den här typen av strukturella problem handlar det exempelvis om kompetensutveckling. Frågan är vem som ansvarar för kompetensutvecklingen i denna bransch där det finns arbetsgivare och producenter som inte har vare sig ekonomiska eller praktiska möjligheter att ta detta ansvar.

Jag skulle gärna vilja vidga diskussionen och peka på att om man vill utveckla den här typen av frågor, som har att göra med kvinnor, invandrare och minoriteter, måste man ha ett helt annat fokus på utvecklingsmöjligheterna för dem som är verksamma i branschen och fullgör det praktiska arbetet.

Birgitta Sellén (c): Jan Kolk talar om att branschen är extremt frilansbetonad. Vi kvinnor är ju inte benägna att ta så stora lån, och film är ju faktiskt dyrt att producera, så det kanske är lite däri det ligger också.

Vi har pratat väldigt mycket om nutid och framtid. Men jag tänkte ställa en fråga runt filmens historia, så jag antar att det kanske är Jan-Erik Billinger som är mest lämpad att svara på den. Min fråga är: Vet man hur många filmer som har förstörts därför att de har förvarats i fel temperatur?

Vi har ju hört och kunnat läsa att det ska vara minus sex grader och att de då ska klara sig i 500 år. Det låter ju helt fantastiskt. Men samtidigt vet vi nu också att det finns väldigt mycket som inte har hunnit bevaras. I verksamhetsberättelsen som vi fått står det att det enligt Filmarkivets beräkningar tar ungefär 154 år att ta hand om det som finns nu. Det vore förskräckligt om det skulle ta så lång tid. Hur mycket är redan förstört? Finns det stor risk för att mycket också fortsättningsvis kommer att hinna förstöras, bland annat på grund av att Grängesberg hittills inte har fått den utveckling som många av oss verkligen hade sett fram emot?

Jan-Erik Billinger, Svenska Filminstitutet: Du talar om de resurser som vi nu har till förfogande. Ju mer resurser, desto snabbare går det. Vi vet inte riktigt hur mycket som har blivit förstört. Kanske är det inte detta som är det mest alarmerande. Det som kanske är lika alarmerande är att många av de här filmerna ägs av äldre personer. En viktig förutsättning för bevarandet är att man faktiskt vet vad man bevarar. Får man filmer som gjorts på 30- och 40-talen av äldre människor är det viktigt att de ges tillfälle att identifiera materialet, annars är det inte värt att bevara. Vi arbetar väldigt intensivt med att föra över den film som kommer till Grängesberg till digitalt format. Deponenten medverkar via en video eller en dvd i katalogisering och identifiering av filmen som han eller hon sedan får tillbaka. På det sättet kan vi identifiera filmen, och på det sättet kan forskningen via en databas komma åt och använda sig av materialet.

Någon siffra på hur mycket som är förstört har vi inte. Däremot vet vi att mycket av filmen kanske inte är smält, men den är krympt. Och sätter du in en krympt film i en gammal filmapparat, trasas materialet sönder.

Ordföranden: Också jag tänkte ta chansen att ställa en fråga. Den handlar om tillgänglighet för hörselskadade och rör bland annat biografägarna. Finns det eller planerar man att det överallt ska finnas teleslingor och slika ting?

Den andra frågan gäller svensk film. Hur är det med möjligheten till textning av svensk film? Vi har ju faktiskt lyckats få Operan här att texta svenska operor. Finns det samma möjligheter när det gäller film?

Jan Bernhardsson, SF Bio AB: Jag kan bara tala för SF Bios biografer. På samtliga våra biografkomplex runtom i landet har vi hörselslingor för hörselskadade.

Sedan är detta ett delat problem mellan biografägaren och distributören, om vi talar specifikt om svensk film. För att kunna visa en svensktextad kopia behövs det kopior. Framför allt ska de visas vid tidpunkter som passar de hörselskadade. Oftast blir det ett fåtal kopior som skickas runt i landet. Oftast visas de i första hand på de större orterna och därefter runtom i övriga landet.

Det blir ofta fel när de textade kopiorna placeras i programmet. Det krävs att de visas vid tidpunkter som passar alla. Där har vi som biografägare svårigheter på grund av logistiken. Det är svårt att placera kopiorna vid de rätta tidpunkterna i och med att vi förfogar över kopian under en kortare tidsperiod innan den ska vidare. Detta är ett problem i dag.

Rickard Gramfors, Folkets Hus och Parker: Jag har aviserat den här frågan tidigare i förhållande till den digitala distributionen. Där är det så enkelt som att samma textfilm, som egentligen bara är ett dokument som blir själva textningen i en vanlig 35-millimeterskopia, går att använda för textning i en digital kopia. Då blir det en absolut tillgänglighet. Varje svensk film kan ha svenska texter och nå ut till alla samtidigt. Det gäller faktiskt inte bara de hörselskadade, utan vi har på många håll märkt en oerhörd glädje även från äldre personer som tycker att dialogljudet ofta är väldigt dåligt i svensk film. De har väldigt stor glädje av att filmerna är textade. Seniorbio ser vi som en stor och växande verksamhet som till och med är riktigt lukrativ.

Återigen: Det är ett stort plus när det gäller digital distribution och handikappfrågor.

Ordföranden: Tyvärr går ju hörselskadorna nedåt i åldrarna också.

Åse Kleveland, Svenska Filminstitutet: Eftersom det är vi som hanterar det här stödet, som är nytt i nuvarande filmavtal, vill jag bara kort säga att det har varit en stor succé. Vi har haft ett väldigt fint samarbete med de berörda organisationerna. Det som biografägarna anmäler till oss som ett problem är i många fall att den hörande publiken inte tycker om att se textad film. Man ordnar specialvisningar medan väldigt många av dem som har hörselproblem vill gå och se film tillsammans med en blandad publik. De vill inte samlas ihop och gå på speciella visningar. Det är det som vi har fått anmält. Annars är det väldigt fint att de flesta dvd-produktioner som görs av svenska filmer nu är textade. Där har man alltså redan den digitala fördelen, även om det självklart inte kan ersätta bio.

Ordföranden: Jag måste säga att jag tycker att det är väldigt trevligt att få gå tillsammans med min hustru på bio, så att inte hon behöver gå vid ett tillfälle och jag vid ett annat.

Annika Nilsson (s): Jag har en fråga som riktar sig till Jan, kanske även till Rickard från Folkets Hus och till Våra Gårdar. Vi har pratat om svensk film och att svensk film trots allt står sig relativt stark. När det väl kommer svenska filmer går vi som svensk publik och ser filmerna. Vi vill gärna se dem.

Men det finns en annan del av världen, nämligen den andra delen av Europa. Det har pratats mycket om svensk film och om engelskspråkig film. Men fransk film, italiensk film och så vidare ser vi inte lika ofta på svenska biografier. Tycker man från branschen att det är ett problem? Jobbar man med det? Hur ser man helt enkelt på den dominans av engelskspråkig film som vi kan se?

Jan Bernhardsson, SF Bio AB: I huvudsak är det så att vi biografägare visar de filmer som vi blir erbjudna. För att vi ska visa den typen av film som kommer från övriga delar av Europa som du tar upp krävs det att det finns en distributör som erbjuder den typen av film. Det förekommer, men inte i den omfattning som man skulle kunna önska. Men vi väntar med spänning. Vi gör bedömningen att det här är något som är intressant att visa för folk och att det självklart också är en god affär.

Rickard Gramfors, Folkets Hus och Parker: Jag lägger då an det digitala perspektivet igen, också apropå Kent Olssons fråga om effektiviteten i olika stödformer. Vi pratade inte så mycket om distribution utan om produktion. Vi kan konstatera att det finns importstöd, lanseringsstöd, parallellkopie-stöd, som är till för att bredda tillgängligheten till film även från andra länder än de vi är vana vid. Vi behöver inte bara prata om svensk och anglosachsisk film utan även om filmer från övriga världen, inte bara från Europa. Det kan vara så att kvalitetsfilmsimportörerna får möjlighet att importera en eller två, kanske upp till fem traditionella 35-millimeterskopior. Det säger sig självt att det är oerhört svårt att göra en nationell kampanj och sprida en sådan film över hela landet. Det tar oerhört lång tid innan de når ut till alla biografier runtom i landet. Då blir det heller inget genomslag massmedialt eller på annat sätt.

Inom Folkets Hus ser vi i dagsläget ett ökande intresse för den konstnärliga filmen eller för film från andra länder än de vi är vana vid, framför allt genom våra Bio Kontrast-visningar. Men det är i viss mån ett slags gettoisering av filmen. Det är en filmklubsverksamhet, och filmerna anses lite smalare. Men vi skulle önska att tillgängligheten blev större, alltså att fler kopior kunde spridas till fler orter.

Åse Kleveland, Svenska Filminstitutet: Först och främst har Sverige en marknad som är väldigt tvådelad. På ena sidan är det amerikansk film, på andra sidan är det svensk film. Den lilla biten däremellan är väldigt liten, och den är resten av världen.

Det är nog faktiskt så att man i hög grad kommer att vara beroende av ett importstöd för en del av denna kvalitetsfilm. Jag är ledsen att behöva tjata om pengar, men en av svagheterna i nuvarande avtal är att just det bidrag som finns till just importstöd, som dessutom är ihopslaget med festivalstödet, är så begränsat. Det är så få filmer vi kan stödja som kommer in. Det gäller också festivalerna, som ju är en väldigt viktig arena för visning av icke-kommersiell film. Där har vi också oerhört begränsade möjligheter till stöd.

Jag tror att det har något att göra med att det måste upp i en viss volym för att det ska kännas normalt att gå och se en tysk eller en fransk film. När de här filmerna, som i dag, visas undantagsvis eller på ganska små biografier är det klart att man får den gettoisering som Rickard talar om, och det är djupt beklagligt.

Paavo Vallius, (s): Jag vill återkoppla till Rossanas fråga angående detta med invandrare. Jag tycker att svaret vi fick av John Brattmyhr var väldigt bra. Men jag saknade kommentarer från Filminstitutet, SVT och övriga. Jag tycker att det här är en väldigt viktig fråga. Det vore intressant att få höra lite mer synpunkter än bara från Folkets Bio.

Åse Kleveland, Svenska Filminstitutet: Frågan ställdes delvis direkt till mig. Vi är i hög grad i en situation där vi ger stöd. Det är andra som är aktörerna. Men ett av de områden där jag tycker att vi gör något har att göra med vår egen import av film och inte minst vår skolbioverksamhet. Vi levererar visningar av film som når fram till 600 000 skolelever varje år. Ganska mycket av den filmen är icke-amerikansk och icke-svensk, det vill säga att den representerar andra kulturer än de kända.

Jan-Olof Gurinder, SVT: Anledningen till att jag inte kommenterade detta tidigare är att jag känner respekt för filmbranschen i frågan om vad som görs för olika minoriteter. Frågan är inte perifer men av mindre betydelse för SVT att diskutera utifrån ett film- och framför allt ett långfilmsperspektiv, därför att våra väsentliga insatser görs i alla andra former av programutbud. Vi tar det här mycket seriöst och allvarligt och har skapat organisatoriska modeller och strukturer för att verkligen se till att det mångkulturella perspektivet uppmärksammas i alla delar, också när det gäller personalpolitik och annat i verksamheten.

Det som ligger närmast till hands att jämföra med är vår dramaproduktion och den seriedramatik som vi svarar för. Jag vill nog påstå att Sveriges Television i valet av teman, upphovsmän och medverkande under senare år i allt högre grad har kommit att på olika sätt spegla att Sverige nu verkligen är ett mångkulturellt land.

Givetvis kunde mångfalden av traditionell spelfilm från andra länder och andra kulturkretsar än de som dominerar på biograferna och hos TV-bolagen vara bättre. Det finns en hel del film som visas, men den drunknar kanske i de flop busters som man med fördel förlägger till de tider som

man vet att publiken vill ha, en bred film som många kan samlas kring. Vi talar här om biografen som gemenskapslokal, men man skulle kunna säga att filmtittandet i TV är en fördelad och distribuerad gemenskapsaktivitet där de många samlas för TV-tittande på filmer som många vill se.

Jag tror att Paavo kan få en hel del svar på de här frågorna genom att läsa Sveriges Televisions *public service*-räkenskaper, och då inte bara den del som visar vad vi gör på filmområdet utan på programområdet som helhet.

Anita Oxburgh, Föreningen Sveriges Filmproducenter: Jag tror att strukturerna är väldigt lika de som gäller kvinnliga filmskapare. Det tar tid innan man blir medveten om problemet, har en analys och kan göra något. Men vi ser nu mycket tydligare minoriteter speglade i de filmer som har gjorts. Vi har nu också yngre filmskapare som kommer från en annorlunda etnisk bakgrund som faktiskt bidrar. Josef Fares är en av de första, men det finns många som följer i hans fotspår, kvinnor och män.

Rossana Dinamarca, (v): Det är jättebra att vi pratar även om invandrar-grupperna. När jag pratade om minoriteterna gjorde jag nog misstaget att inte säga nationella minoriteter, för de befinner sig verkligen i skuggan. Om ni kunde belysa också dessa i fortsättningen vore det bra.

Susin Lindblom, Sveriges Dramatikerförbund: Det har inte pratats så väldigt mycket om manusförfattare. Men när man diskuterar den här typen av frågor, till exempel invandrarperspektiv i svensk film och så vidare, tror jag att det är viktigt att komma ihåg att förutsättningen för att få en bred spegling av det svenska samhället i svensk film är att man har starka manusförfattare som har möjlighet att utveckla sina manuskript. Åse tog upp den frågan när hon talade om nysatsningar som det finns behov av att göra. Jag tror att man för framtiden ska tänka på att manusförfattarens ställning måste vara stark i de filmpolitiska sammanhangen. Man måste ha ett stöd just för att utveckla manus och se till att man får fram dem, så att man inte fastnar i de gamla strukturerna som finns i filmbranschen. Det krävs satsningar för att hålla dem i en position där de har möjlighet att spegla den bredd som så många efterlyser på så många områden.

Rickard Gramfors, Folkets Hus och Parker: Det handlar inte så mycket om visningen. Men vad jag ofta tänker på i sådana här frågor – det har inte så mycket med mitt jobb på Folkets Hus att göra, men det är en rent allmän reflexion – är att det går trender i olika stödformer. Ett år ska vi satsa på barn- och ungdomsfilm, ett annat ska vi satsa på kvinnor och ytterligare ett annat år ska vi satsa på invandrare. Problemet är fortfarande grundstrukturen.

Den här typen av stödåtgärder i all ära, men man måste ändra grundstrukturen. Det måste vara ett pågående arbete över tid. Det är lite farligt om alla lutar sig tillbaka lite bekvämt och säger: Nu har vi gjort det här. Så nu satsar vi särskilt på den här gruppen.

Det här är ett arbete som måste pågå över lång tid för att ändra grundstrukturen.

Birgitta Sellén (c): Varför kommer filmerna så fort på video? Det måste ju påverka antalet biografbesökare. Dessutom är väl inte videobranchen med och betalar produktionen.

Åse Kleveland, Svenska Filminstitutet: Om ingen från de branscherna vill svara på frågan, vill jag kasta mig över den med något som jag tycker är väldigt viktigt och som berör den men indirekt. Varför kommer de så fort och varför kommer de att komma ännu fortare på video? Jo, det har att göra med den illegala kopieringen och nedladdningen. Vi har inte talat om det i dag.

Kulturpolitiken är först och främst politiskt och ekonomiskt baserad. Man kan i väldigt låg grad styra kulturens utveckling i lag. Men det finns en lag som är kulturlagen framför alla och det är upphovsrättslagen. Nu lyder den i Sverige tyvärr inte under Kulturdepartementet. Den lyder för ovanlighetens skull under Justitiedepartementet.

När det gäller de väldigt viktiga frågor som vi nu står inför när det gäller revision av upphovsrättslagen, både implementeringen av det så kallade Infosoc-direktivet som kommer i vår och den totala genomgång som ska göras, vill jag bara appellera till kulturutskottets ledamöter att verkligen stödja vår bransch – då talar jag om film, video, dataspel – i vår kamp för att få respekt för den immateriella egendomsrätten i linje med den materiella.

Det är märkligt att se hur nonchalant man förhåller sig till de här frågorna, inte minst i press och andra medier. Jag tycker att det här är väldigt viktigt i ett land som så klart uttalar att man vill basera sin vidare näringsutveckling på den kreativa verksamheten, för det är en stark, praktisk, användbar upphovsrätt som ändå är förutsättningen för en industrialisering av konst och kultur. Vi tycker inte att vi får fullt genomslag för detta på alla punkter och har därför bildat ett stort nätverk av organisationer som jobbar med det. Men vi kommer väldigt gärna tillbaka till de frågorna och också till er.

Ordföranden: Det var en debattartikel i DN för ett par månader sedan om den här frågan.

Jan-Olof Gurinder, SVT: Förutom det som Åse Kleveland säger, som jag kan instämma i till fullo, är det viktigt att komma ihåg att upphovsrättslagen måste vara så utformad att de olika former av användning av det upphovsrättsligt skyddade material som finns underlättas och är hanterbara för alla parter. Rickard har pekat på några exempel när det gäller e-bio. Sven Allerstrand berörde det lite grann när det gällde tillgängliggörandet av det material som finns i SLBA:s arkiv. Sveriges Television kommer att få motsvarande problem i framtiden om vi ska tillgängliggöra det material som finns i vårt arkiv.

Upphovsfrågorna behöver hanteras på ett väldigt aktivt sätt. Dels gäller det att få respekt för upphovsrätten som sådan och kanske i Sverige ta de steg som man har gjort i många andra länder, nämligen att kriminali-

sera individuella brott mot upphovsrätten, dels att hitta former för att på ett enkelt sätt kunna klarera rättigheter för ett nytt utnyttjande av nya distributionsformer för att så många som möjligt ska kunna få del av upphovsrätts-skyddat material på ett korrekt vis.

Ordföranden: Därmed vill jag ta tillfället och tacka er alla för de spännande och intressanta inläggen och frågorna. Jag vill också tacka kansliet för organisering av denna dag. Det har varit spännande för oss i kulturutskottet, för det är första gången vi har en offentlig utfrågning. Jag tycker att det här manar till flera offentliga utfrågningar under den här mandatperioden när vi har så här viktiga ämnen att ta upp. I morgon eftermiddag finns det under den allmänpolitiska debatten en rubrik som heter "Kultur och tillväxt". Jag tror att det är nio talare anmälda, och jag har en stark känsla av att en och annan kommer att anknyta till dagens diskussion. Även den här delen är en tillväxtfrämjande del, liksom en hel del andra områden inom kultursektorn, även om vi alla står upp för att kulturen också har ett egenvärde i sig.

Ett stort tack för att ni har velat komma hit och hjälpa oss i vårt tänkande kring filmfrågor. Jag hoppas verkligen att filmavtalet inte bara blir en avsiktsförklaring utan snart blir rott i hamn.